

ژياننامه‌ی کچه‌کانی پیغه‌مبەر

(ره‌زای خوایان له‌سه‌(بیټ)

منندی اقرأ الثقافی

www.iqra.afhamontada.com

وه‌رگیران و ئاماده‌کردنی
فه‌ره‌اد گوومه‌شینی

چاپی دووهم / ۲۰۱۰

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

ژیاننامہ ی کچانی پیغہ مبر

(رهزای خویان له سه ریئت)

وه رگیژان و ناماده کردنی

فهرهه گۆمه شینی

چاپی دووهم / ۲۰۱۰

ناوی کتیب / ژبانامه‌ی کچدکانی پیغه‌مبدر (ره‌زای خویان له‌سدر بیت)

یادیت / ژبانامه

وه‌گیتراڼ و ناماده‌کردنی: فدره‌هه‌ گۆمه‌شینى

پیداچونه‌وه‌ی: عبداللطیف یاسین و هدوێز حاجی عدلی.

دیزاین / نویسنگه‌ی مریوان گرافیک

پیت چنن: تهنس الدین عزیز عبدالله.

تیراژ / ۱۰۰۰ دانه

نۆزه‌ی چاپ / دووهم

سالن چاپ (۲۰۱۰)

چاپخانه‌ی شه‌هاب سه‌ هدوێز

ژماره‌ی سپاردن: (۱۷۷۷) ی‌ سالن ۲۰۰۹ ی‌ دراوه‌تی

مافی له‌ چاپ دانده‌وه‌ی یارێزراوه‌ بو نووسر

ئاوهرۆك

بابەت	ژمارە
دەستپېك	۶
پېشەكۈي	۸
خاتوو زەينەب	۱۷
لەدايك بوونى زەينەب	۱۸
مارەبېنى زەينەب	۲۰
دەرکەوتنى ئايىنى ئىسلام	۲۲
پىلان دانان بۆتەلاقدانى زەينەب وخوشكەكانى	۲۵
پەنابردىنى موسلمانان بۆدۆلى ئەبوتالېب	۲۶
مانەوہى زەينەب لەمەككە	۲۹
جەنگى بەدر و سەرکەوتنى موسلمانان	۲۹
كۆچكردنى زەينەب بۆ مەدينە	۳۴
نويۇكردنى زەينەب	۴۰
نەخۇشى زەينەب	۴۱
وہفاتى زەينەب	۴۲
نەوہى زەينەب	۴۳

۴۴	..... خاتوو روقیە
۴۵	..... شوکردنی روقیە
۵۶	..... کۆچکردن بۆ حەبەشە
۶۰	..... گەپانەوہی یاوہران بۆمەککە
۶۲	..... دووبارە کۆچکردن بۆ حەبەشە
۶۳	..... دووبارە گەپانەوہی یاوہران بۆشاری مەککە
۶۵	..... کۆچکردن مەدینە
۶۷	..... روقیە دەبی پشوویدا
۷۲	..... خاتوو ئوم کەلسوم
۷۸	..... شوکردنی ئوم کەلسوم
۸۱	..... وەفاتی ئوم کەلسوم
۸۳	..... خاتوو فاتیمە زەھرا
۸۵	..... یارمەتیدانی فاتیمە بۆباوکی
۹۴	..... شوکردنی فاتیمە
۹۹	..... گواستەوہی فاتیمە
۱۰۱	..... چیشتی رۆژی بووک گواستەوہ
۱۰۱	..... ژیان وگوزەرانیان
۱۰۳	..... بانکردنیان بۆشەونویژ
۱۰۵	..... چاکەکردنی فاتیمە لەگەڵ باوکیدا
۱۰۶	..... لەیە کچوونی فاتیمە و پیغەمبەر(صلی اللہ علیہ وسلم)

- ۱۰۶ ..... فاتیمة له گەلّ خەسووی
 ۱۱۰ ..... بانکردنیان بۆ نوێژی به یانی
 ۱۱۱ ..... له باره‌ی فاتیمة وه
 ۱۱۳ ..... خیزانی پاک و به‌خته‌وهر
 ۱۱۵ ..... وه‌فاتی فاتیمة
 ۱۱۶ ..... سوپاس و ده‌ستخۆشی
 ۱۱۷ ..... سه‌رچاوه‌کان

دهستېك

به ناوی خودای گه وره ومیهره بان

درود و سه لامی خودا له پیغمبه رمان (محمد) (صلی الله علیه وسلم)
وه له یار و یاوران و په پره وانی نهم ناینه پاکه، وه له کچانی
پیغمبه روگشت نافرته تانی پاک و نازا و ره وشت بدرز، وه له و نافرته تانه ی
له ریځای نهم ناینه نازاریان چه شتووه و نارامگریبون، خوا له گوناوی
همه موریان خوښ یت .

به هوی نه برون یا خود که می نوسین به زمانی کوردی ، دهر باره ی
خانه واده ی پیغمبه ر (صلی الله علیه وسلم) به پیو ستم زانی نهم کتیبه
بخمه به رده ستی خوینه ری کورد . بوته وه ی شاره زایمان ه بی دهر باره ی
ژیان و گوزهرانیان ، به تاییدت نافرته تاغان بوته وه ی له سه رخوړه وشتی
(زه ینه ب و روقیه و نوم که لسوم و فاتیمه) برپون و په پره وی بکه ن، وه ک
نه وان نارامگریو نازا بن ، به رامبه ردوژمنان و ناخوښی یه کانی زیان .
هیوادارم نهم کتیبه سودی زوری ه بی بو مان .

چایی یه که می نهم کتیبه له لایه ن (ماله پری پیغمبه ر) و (پروژه ی
وه فا/ له دهنگی یه کگرتو و رادیوی ه ولیر به هاوکاری خیرخوازان

(۲۰۰۰) دانەى ئۆ چاپكراو لە رینگای بەخشینهوه دابەش كرا ،
سوپاس بۆهه موو ئەوانەى هاوکاروھۆکاربوون ، بۆبە چاپ گەياندن .
چاڤى يەكەمى داواى تاييكردن واتە پيش چاپ نەگەيشتهوه
دەستم بۆيە ھەلەو كەم و كورپى زۆرى تىكەوتبوو ، لەم چاپە ھەوتى
زۆرماندا بۆ راستكردەنەوى ھەلەكان ، داواى لىبووردن لە خوينەر
دەكەين .

پیشه کی

بسم الله الرحمن الرحيم ..

الحمد لله والصلاة والسلام على سیر الخلق محمد وعلى آله وصحبه ومن
والله، ئەم کتیبە تایبەتە بە باسکردنی خانەوادەی پێغەمبەر (صلی الله
علیه وسلم) بە تایبەتی کچەکانی خوشەویست:

لەسەرەتادا باس لە کێشەیهك دەکەین، وهك پیشەکیهك بۆناو
بابەتە که . مەبەستمانە کێشە که بخەینە بەر باس و لیکۆڵینەوه، ئەویش
باسی ئەو خالە گەرنگانەیه که پێویستە بیزانین.

زۆریه مان گوێمان لە باسی ژياننامەى پێغەمبەر (صلی الله علیه
وسلم) بوو، لە وتارەکانی روژانی هەینی یان لە بابەتی مامۆستایان،
لە باس کردنی ژياننامەى ئەم خانەواده بەرێژه. بۆیه ئەوانەى که زۆر
دوو بارە کرایتەوهو زۆر قسەى لەسەر کرایه زۆرناپەرژینە سەریان،
تەنها دینە سەر ئەو لایەنەى که مەبەستمانە باسی بکەین، ئەو لایەنەى
که کەمتر قسەى لەسەر کرایه و کەمتر بەر گوێمان کهوتوو، ئەویش
باسکردنی ژيانى ناو خانەوادەى پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) هەر
لەسەرەتای پێکھێنانی یەكەم هاوسەرگیری خۆی ، ئەویش (خەدیجە)
بوو، (رەزای خواى لیبت) دواتر خێزانەکانی دیکەى ، دواتر
مندالەکانی ..وہ چۆنیەتی مامەلەکردنی خوشەویست (صلی الله علیه
وسلم) لە گەڵ مندالەکانیدا.

قسه كردن له سهر ئهو رۆژگارە كارێكى ئاسان نییه ، چونكه
 كۆمهڵێ دهنگوباس ههڵدهگرێ. تا ئیستا زۆرجار زانایان خۆیان لهم
 باسه دهپاریزن و زۆریش له زانایان نههیان كردیه ، زۆر به ووردی
 ئهو لایه نه باس بكړی ، به تایبەت بئه ماله ی پێغمه بهر (صلی الله علیه
 وسلم) ، زانایان به جۆرێك قسه یان له سهر كردووه ، مرۆف زۆر
 نه چیه ئهو لایه نه و خۆی پتوه سهرقال نهكات..!! بهلام خۆ دوورگرتن
 یان باس نه كردنی شتیكه. ناكړی مرۆف به تایبەتی موسلمان شتی
 دهبارە ی نه خوێتته وه و دهبارە ی زانستی پی نه بیئت، له بهر ئه وه ی
 قورئان له و كاته هاتۆته خواره وه و له و سهرده مدا قسه ی له گه ل
 خه لكدا كردووه ، ئه و كاته نه وه یك دروستبوو قورئانیان له بهر كردو
 كردیانه یاسای ژبیانیان ، رۆژانه کاریان پێكرد. به راستی ئهو نه وه یه
 رۆژانه هه لئس و كه وتیان پابه ند بوو به قورئانه وه ، نه وان كه به یانیان
 له خه و هه لده ستان چاوه پێی هاتنی په یامی نوێ بوون، كاتیك نبوه رۆیان
 به سه ردا هاتووه ، یاخود به هه مان شیوه كاتی عه سرو مه غریب و
 عیاشیان به سه ردا هاتووه.. هه میشه له ئاماده باشیدا بوونه، كه خوای
 گه وره چییان پی ده فەر مووێت و چییان پی ده لێت، لهم قوناغه دا و
 چون فەرما یشتیان ده كات ۱؟ وه چون قسه یان له گه لدا ده كات و
 به ره و كام لا ئا راسته یان ده كات..!! نه گه ر سه یری قورئانی پیرۆز
 بكه ین بێگومان به چو كزین هه لئیه تی دا به دیی نه كراوه و ناكړیت ، به لام

كاتيك كه د پرواينه ژيانى پيغمبر (صلى الله عليه وسلم) له گڼ
 هاوړلاڼيدا به گشتي دهينين جياوازي هډه ، قورئان كه پيامى خودايه
 ، برتييه لهو شتهى كه خواى گوره ناردتييه خواره وه ، بؤ مروؤف .
 هدرچى ژيانى مروؤفيشه به دهر نيه له ههله و كه م و كورپى ، قورئان بؤ
 نه وه هاتووه ، تاكو ههلهى مروؤفه كان راست بكا ته وه ، وه رپنومايان
 بكات بهرو چا كه .

خانه وادهى پيغمبر (صلى الله عليه وسلم) نزيكترين كس بوون
 له خودى پيغمبره وه (صلى الله عليه وسلم) كه واته نزيكترين
 كه شيش بوونه ، له سدرچاوهى پيامى ناسمانى ، كه به سمر پيغمبردا
 داده به زى ، بؤ غوونه : قورئانى پيروؤ له ژوورى (عائشه ، حفسه)
 هاتو ته خواره وه بؤ پيغمبر (صلى الله عليه وسلم) . دواتر
 پيغمبر (صلى الله عليه وسلم) له ناو ژووره كهى عائشه دا نيژرايه ،
 نهو شتانه و امان لى ده كاتن ، نه گهر نيمه نه پرژينه سمريان و زانباريه كى
 باشمان نه يتن ، كو مه لتيك پرسيار ل امان دروست ده بيت ، ده توانين بلتين
 وه ل امان نيه . باشه قورئان بؤ نه وه هاتو ته خواره وه كه من كارى
 پييكه م و جيبه جيبى بكه م ؟ له ژيانى خومدا ، نهى چؤن ده بكه م ؟
 نه گهر شاره زاييم له قورئان و نهو ژينگه يده نه بيت ، كه تيدا هاتو ته
 خواره وه ؟ ۱ . قورئان تاييدت و ته نها بؤ پيغمبر (صلى الله عليه وسلم)
 نه هاتو ته خواره وه ، بهلكو بؤ من وتوى بهنده و گشت مروؤفايه تيبه ،

ئەو ۋەك پىغەمبەرىڭك و نۆردراۋىڭك ئەم دوا پەيامەى گەيانىدوۋە بە
 مەۋقەكان ، ئىمە لەم نامىلكەيدەدا چەند تېببىيەكى گىرنگ ھەيە باسى
 دەكەين، بە ئومىدى ئەۋەى بتوانىن لە ئايندەدا زانىارى زياتر لەبارەيەۋە
 بىخەينە ۋو. ئەۋەى گىرنگە لىرەدا لامان روون و ئاشكرا بىت ، دەبىت
 بە بوئىرەۋە باسى بگەين ، ۋەك ئەمانەى خوارەۋە:

۱- جىاۋازىيەك ھەيە لەنۆان نىگا(ۋحى) و مېژوو (تارىخ)دا.

(نىگا) ئەۋ شتەيە: كە لەلايەن خۋاى گەۋرەۋە ھاتۆتە خوارەۋە ،
 جىڭاى دەستكارى نىيە ، فەرمانەۋ لاى خوداۋە دابەزىۋە. (مېژوو)ش
 بىرىتە: لەۋ زانستەى كە ژيانى مەۋقەكانى تۆمار كىردوۋە ، بۆ ئوموۋە
 ژيانى ھاۋەلانى پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) كە لەۋسەردەمەدا
 ژياون ، بىرىتە لە سەرەتاي دروستبوونى مېژووۋى ئىسلامى ، بۆيە
 دەبىت زۆر بە وردى مامەلەى لەگەلدا بگەين.

ئەۋەى پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) ۋەك قورئان گەيانىدوۋەتى
 لەگەل ئەۋەى دواتر كە ژيانى ھاۋەلانى ۋ پاشىر روويداۋە ، لە
 ھەلۆئىستىكى خىزانى پىغەمبەرەۋە (صلى الله عليه وسلم) بگىرە تا ھەر
 ھەلۆئىستىكى تىرى مۇسلمانان، دەبىت بزائىن ئەۋە ھەلۆئىستى
 مەۋقەكانە ، ئەۋەك (ۋحى)، چونكە خانەۋادەى پىغەمبەر (صلى الله
 عليه وسلم) بەگشتى مەۋقە. ئەۋەتا ھەر مامى پىغەمبەرە (صلى الله
 عليه وسلم) نكۆلى لەبوونى خوداۋ ئاينەكەيدا دەكات ، ئەۋىش (ابو

هلب)ه، وه (ابو طالب) لهو ساته‌ی کۆچی دوایی ده‌کات ئیمان به
 پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) ناهێت ، له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا پش‌توانیکی
 باشی پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) بوو ، به‌لام ئهم پش‌توانیکردنه‌ی
 به‌هۆی خزمایه‌تییه‌وه‌ بوو، نه‌ك له‌به‌رخودی ئایینه‌که‌ی و
 پێغه‌مبه‌رایه‌تییه‌که‌ی . بۆیه‌ ئه‌وانه‌ی ده‌وری پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه
 وسلم) مرۆڤن له‌خزم و که‌س و کاره‌کانی وه‌ك هه‌ر مرۆڤیکی تر
 باوه‌ردار و بێ پروای تێدايه‌.

٢- لێره‌دا راس‌تییه‌کی تر هه‌یه‌ ئه‌ویش ئه‌وه‌یه‌: محمد (صلی الله
 علیه وسلم) به‌ (وحی) بۆته‌ پێغه‌مبه‌ر ، که‌واته‌ پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه
 وسلم) له‌روانگه‌ی ئه‌و په‌یامه‌ی که‌بۆی ها‌تۆته‌ خواره‌وه‌ ئه‌روانیته‌ ژبان
 و ده‌ورو به‌رو خانه‌واده‌که‌ی خۆی ، ئه‌وه‌تا به‌مامی ده‌لتیت: ((به‌س
 ئیمان بێته‌، تا بتوانم له‌روژی دوا‌یدا، له‌سه‌ر ئه‌و قسه‌ی تۆ شه‌فاعه‌ت
 بۆ بکه‌م.)) له‌ دواتر مامی ئیمان ناهێت. پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه
 وسلم) که‌ خێزانی و مامی له‌ یه‌ك سا‌ڵ وه‌فات ده‌که‌ن، به‌و سا‌له‌
 ده‌لتین: سا‌تی ماتهم (عام الحزن) . دروسته‌ هه‌ردووکیان له‌ یه‌ك سا‌ڵ
 وه‌فات ده‌که‌ن و هه‌ردووکیشیان به‌رگریان له‌ پێغه‌مبه‌ر ده‌کرد ،
 هه‌ل‌وێستی پێغه‌مبه‌ریش (صلی الله علیه وسلم) به‌رامبه‌ر هه‌ردووکیان
 وه‌ك یه‌ك بوو، له‌ رووی خه‌مناکی و د‌ل توندیه‌وه‌ ، به‌لام له‌ بۆ
 قیامه‌ت هه‌ل‌وێسته‌که‌ جیاوا‌ز ده‌بێت. نه‌گه‌ر به‌رامبه‌ر بانگه‌وا‌زی

پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) دژایه تی بوايه نه وه وهك (نه بو له هه ب) قسه ی تری له سهر ده کړا. نه وه یه که پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) قورئان ده کاته روئیاو دیدگای خوۍ.

له وکاته ی که پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) و هاوه لانی بهر وه رزگار کړدنی شاری (مه ککه) ده چن ، ده بینن (نیمامی عه باس) نه بو سوفیان ده باته سهر بهر زایه ك و پی ده لیت: نه وه هوژی فلانه، نه وه تیره ی فلانه، (نه بو سوفیان) یش ده لی: نه وانه له کوۍ ومن له کوۍ ؟
دواتر پی ده لی: یا ابا الفضل ما أعظم شأن ابن أخیک؟

(نه بو الفهزل) به راستی نه مړو برازا که ت ناو و ده نگینکی زور گه وره ی هیه، بو وه به یواونکی گه وره. (عه باس) یش له وه لامیدا به (نه بو سوفیان) ده لیت: (إنها النبوة)، نه و شان و شه و که ته ی که تو باسی ده که یت ، هی برازا که م نیه ، به لکو هی پیغمبر ایه تیبه که یه تی، بویه نه مه له میزوو له ناو نه و کومه لگایه ی که پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) هاوه لانی تییدا ژیاون دوو شت هه بو وه ، په یامی ناسمانی وه کومه لگایه کی مړو فی و مامه لکړدنیان له گه ل نه و په یامه دا، هه ندیکیان وهك خوۍ مامه لای له گه لدا ده کهن ، له وانه (نه بو به کړی صدیق) و (عوسمانی کوړی عه فان) و (عومری کوړی خه تاب) و (علی کوړی نه بو تالب) ه، نه و صه حابانه ی که له (عشرة مبشرة بالجنة) یان پی ده لیتن ، نه وه یه که پیان ده لیتن: (أصحاب الشجرة) که

به بهیعی (رضوان) ناسراوه، نهوه ههموویان دین پی بهی له گهل
 (وحی) دا مامله ده کهن، کاتیک که پیغمبر (صلی الله علیه وسلم)
 راده وهستیت بؤ نوږ کردن، ده بیئت له پشویه دوو کس نوږ
 ده کهن، یه کیکیان بریتیه له (نهو به کری صدیق) یه کیکیان بریتیه له
 (عبدالله ی کوری نوبه ی کوری سهلول)؟! که سهر کرده ی دوو
 پروه کانه. بویه ده بیی ناستی نهوانه ی که قورئان رینومایان ناراسته
 ده کات یه ک ناست نین، واته: نهوانه ی که له قهزیه ی نهوار
 تعامولیان له گهل ده کری، وه نهوانه ی که موحنین تعامولیان
 له گهل ده کریت، وه نهوانه ی که موئمین تعامولیان له گهل ده کریت
 ، هدریه کهو رینومای تایبته به خویان ههیه.

بویه نهوه ی له میژووی نیسلامیدا رووی داوه، ههمووی دینداری
 نییه، چونکه به شیکی کرداری مرؤفه. بویه نهوه ی له قورئان هاتووه
 یان فرموده ی راستی پیغمبر (صلی الله علیه وسلم)، به هیچ
 شیوه یه که له شیوه کان نابیت له گهل کرداری مرؤفه کان بهراورد بکریت
 ، بویه ده بیئت مامله ی تیمه له گهل (وحی) په یام بیت، نه که له گهل
 فرههنگ وکتوری مرؤفه کان.

نهوه مان باس کرد که جیاوازی ههیه له نیوان نهوه ی که قورئان
 په یامی خودایه له گهل نهوه ی که رووداوی میژووییه رووده دات.

۳- نهوه مان بۆ دهرده كهوت كه مروّف وهك خودى خوئى پيروژ نيه بهلكو بهريزه ، ههروهك كه رسته كان پيروژ نه بوون ته نيا پرسيه كان ، كهواته ليّه جياوازيهك ههيه، دهبيت لامان روون بيت، نهم بنچينهيش هه موو كهس ده گريته وه ته نانهت ناو خانه وادهى پيغه مبهريش (صلى الله عليه وسلم)، خه ديجه (رهزاي خواى له سهريّت) پيروژ نيه، بهلام بهريزه ، خيترانيكي پيغه مبهريه (صلى الله عليه وسلم) ، بويه وهك مروّف بهريزه بهلام نه پيروزه، نيّم دهبيت نهوه مان لاروون وئاشكرا بيت ، كه باسى (خه ديجه) يه (رهزاي خواى ليبيت) وهك مروفيكي بهريزي باوهردار، ههريهك له زهينهب و روقيه و نوم كه لسوم و فاتيمه وعائيشه (رهزاو رهجهتي خويان ليبيت) بههه مان شيون ، كاتيگ باسى خانه وادهى پيغه مبهري دهكهين لامان روون بي كه نهوه خانه وادهى موحه مده (صلى الله عليه وسلم) له نيو نهم ماته دا كچ بهشودان ههيه ، زاوا ديتته مالتيان ، ميواندارى ههيه ، نهوه نهبي كهوا نيّم بهكورتى له كوژ خوّماني بكهينه وه، پيغه مبهري (صلى الله عليه وسلم)، سيزده سال ههري سالهك ۱۲ مانك ههري مانگهك ۳۰ روژ ههري روژهك ۲۴ سهعات، پيغه مبهري (صلى الله عليه وسلم) له ناو مالتى خوئى كيّشهى نه بوونى و فشارى كوّمه لايهتى و ركابهرايهتى (قورهيش) له سهري بووه. پيغه مبهري (صلى الله عليه وسلم) وهك ههري مالتى ترى نهو واقع و سهريدهمى خوئى له پيش پيغه مبهرايه تيدا تيكه لاوى نهو زيانه بووه له كچ بهميرد دان و مامه له له گهّل زاوا و چونيى مامه له كردن له گهّل كچه كانى كه ماره پرى ناموزاكانى بوون

و دواتر ژيانی ليکترازان دېته پېشيان و... جهندانى تر لىم گرفتانه
 پيوسته له بهر چاو بگيرت له کاتى ليکوالينه وهى ژيانيشاندا به
 حورمه ته وه سهر بکړين ، چونکه نه وان قورئان ته زکيهى کردوون ،
 نابيت تومت بار بکړين. به لام ناتوانين باسيان نه کين، له بهر نه وهى
 نه وانه نه وه که سانه که قورئان له سهر دهى نه واند دابه زيوه و قسهى
 له سهر نه وان کردووه و نه حکامه شهرعيه کان له وکاته دا تومار کراوه ،
 بويه ناسينان زور گرنگه وده بى موسلمانان ناگادارى ژيانامهى نه م
 خانه واده بهريره بن ، بو نه وهى له سهر ريگاي نه وان برؤن وخير
 وچاکه به دهست بين ، نه وهى نيستا نيمه له م پرتو وکده د دهينه بهر
 دهستى بهريرتان ژيانامهى کچه کاني پتغم بهره (صلى الله عليه
 وسلم)، بو نه وهى بهريرتان ناگادارى رهوشته جوان و پاکه کانيان بن.

عبداللہ تيف ياسين

سهرپرشتياري مالتپري پتغم بهر (صلى الله عليه وسلم)

۲۱ شهبانى ۱۴۳۰ ى کوچى بهرام بهر ۱۸ / ۸ / ۲۰۰۹ ى

زايىنى / ههولير

خاتوو (زهینه ب)

(رهزای خوای له سه ربیت)

خاتوو زهینهب (رهزای خوای لهسهر بیټ)
 کچی په کمې پټغمبهر (صلی الله علیه وسلم)
 خاتوو زهینهبی گهوره.. په کهم زیږو گهوهدر بوو، خودای گهوره
 بهخشی به دایکی موسلمانان (خه دیچه) ی گهوره و پټغمبهرمان (محمد)
 (صلی الله علیه وسلم) نیردروای خودای گهوره .

له دایک بوونی زهینهب

نه وکاته ی (زهینهب) له دایک بوو، ته منی پټغمبهر (صلی الله علیه
 وسلم) (۳۰) سال بوو، واته: (۵) سال دوای هاوسه گیری له گه
 (خدیجه) ی خیزانی دا.

(زهینهب) بروه سوځای چاری دایک و باوکی. مالی پټغمبهر
 (صلی الله علیه وسلم) پاش له دایک بوونی (زهینهب) پرېوو له
 خوشی، که پشتر لهم جوړه خوشی یه نه دیوو، پش له دایک بوونی
 نه کم کچه بچووکه ی پټغمبهر (صلی الله علیه وسلم)، جوړیک له مال
 چوټی به ماله ووهیان دیار بوو.

چاوه کانی پټغمبهر (صلی الله علیه وسلم) هیچ کاتیک لهسهر
 (زهینهب) نه نه گوازیادهوه، تماشای نه پټکه نینه جوان و
 قه شه ننگه کدی (زهینهب) ی ده کرد، کاتیک پټغمبهر (صلی الله علیه
 وسلم) (زهینهب) ی له باووش ده گرت و به سینگی خوږه وه ی

دهنووساند، تهمەنی مندالتی خۆی دههاتهوه یاد، له مندالتیهوه ههستی
 بهم جوړه له باوهش گرتنه نه کردبوو، چونکه پتغمبهر (صلی الله علیه
 وسلم) کاتیک له دایکبوو، باوکی وهفاتی کردبوو، پیش تهواوبوونی
 قوناغی مندالتی دایکیشی کۆچی دواپی کرد، بۆیه دههاتهوه بیری
 یه تیمه جوان و بیتازه کهی مه ککه، خودای گهوره ئەم ناخۆشییهی
 پتغمبهر (صلی الله علیه وسلم) پاداشت کردهوه به به بهزهیی زۆری
 خۆی و تهواوهتی نیهمه تهکانی. خودای گهوره خه دیجهی بۆ پتغمبهر
 (صلی الله علیه وسلم) وه کو دایک و باوک و هاوړی تهرخان
 کردبوو، به سۆزو خۆشه و یستیهوه پتغمبهری له باوهش گرتبوو،
 له ولاشهوه لایه نیکي گه وره ی بۆ خۆشه و یست (صلی الله علیه
 وسلم) پر کردهوه له لایه نه مروفایه ته که ی به به خشیی زهینه بی
 ئیسک سوک و رووگهش.

زهینب) عازهب بوو، کچه گه وره ی پتغمبهر (صلی الله علیه
 وسلم)، پتگه یشت و کاتی به شوودانی هات،

ماره‌برینی (زهینه‌ب) له (ابو العاص کوری ره‌بیع)

سالانیک هات و چوو (وه‌کو گول پاک و گه‌شایه‌وه ، نه‌وه‌بوو
خه‌لکانیکی زور له گه‌نجانی بنه‌ماله‌و پیاوانی شاری (مه‌ککه)
ده‌هاتن بۆ خوازینی زهینه‌ب، به‌لام قه‌ده‌ر وابوو، هه‌چیان
نه‌ده‌بوونه‌هاوسه‌ری ژبان و خوازینییه‌کان ره‌ته‌کرانه‌وه
ده‌کرانه‌وه . تاکو روژیکیان (ابو العاص) ی پلکزی زهینه‌ب
(هاله‌ی کچی خوه‌یله‌ید) ی دایکی ره‌وانه‌کرد، بۆ خوازینی
زهینه‌ب.

ماتی (هاله) له ماتی خه‌دیجی خوشکی نزیك بوو ، زوو زوو
سه‌ردانی یه‌کزیان ده‌کردو وه‌ک دایک سه‌یری خه‌دیجی خوشکی
ده‌کرد ، خه‌دیجی به‌ خوازینییه‌که‌ی خوشکی رازی بوو ، زور
پنخۆش‌حال بوو به‌م داخوازییه‌. به‌لام پێویست، به‌ ره‌زامه‌ندی باوکی
زهینه‌ب هه‌بوو، کاتیک پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) لی ناگادار
کرایه‌وه ، پێغه‌مبه‌ریش (صلی الله علیه وسلم) رازی بوو،
داواکاری خه‌دیجی ره‌ت نه‌کرده‌وه، که هه‌چ داوایه‌کی خه‌دیجی
پێشتر ره‌ت نه‌کردبووه‌وه.

له گەل ئەوێ پێغمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) و خەدیجە جگە
 لە پەیوەندی خزمایەتی لە گەل (ابو العاص) زۆر خوشیشیا
 دەوێست ، چونکە هەر لە منداڵییەوە سۆزبان بۆی هەبوو ، لەبەر
 ئەوێ کە سێکی لیوێ شاوێ بوو ، رێک و پێک بوو . (ابو
 العاص) خەریکی بازرگانی بوو ، لەنیوان شام و مەککەدا ، دوو
 سەفەری هاوینەو زستانەیی دەکرد ، نیشانەی وەفاداری و پیاوێتی و
 راستگۆیی پێوە دیار بوو ، نمونەی سوارچاکیکی باشبوو ، رۆژێک
 دیاری کراو (زەینەب) یان لە (ابو العاص) مارهێری . مالتی
 پێغمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) پێبوو لە خوشی و بەختەوێ ،
 بە بۆنەی بەشوودانی (زەینەب) ی کچە گەورەیان . بەلام فاتیما
 (خودا لێی رازی بێت) زۆر دل تەنگ بوو ، چونکە (زەینەب) ی
 خوشکە گەورەیی کە لە جێی دایکی بوو هەردەم لە باوێشی بوو
 ئەوێ نێستا بە جێی دەهێلتی و دەچیتە مالتی خۆی و ئەوکاتەش
 (فاتیما) لەم کارە حالتی نابێت ، تەنیا ئەوێ نەبێت خوشکە
 خوشەوێستە کە ی و مالتی لێ جیا دەکاتەوێ .

ئەوێ مەبەست و هیوا بوو ، لە بەمێردانی (زەینەب) خوشی
 و بەختەوێ بۆ ئەم کچە دابین بکریت لە مالتی مێردە کەیدا ،
 چونکە (زەینەب) لە مالتی باوکیدا لە خوشی و بەختەوێ و

سۆزدا ژبابوو، (زهینهب) دواى گواستهوهى، له مالتى مێرده كهيدا
 به بهختهوهى دهژيا، له گهڵ هاوسهره خو شهويسته كهى
 (ابوالعاص)، زۆر ريزى به كترى ده گرت و كيشهيان له گهڵ
 به كتر دا نه بوو،

روژێك (ئەبوالعاص) بە (زەینەب) ی گوت: (دەچمە سەفەرى
 شام بۆ بازرگانی)، پاشان خواخاڤیزى لى كردو له گهڵ
 كاروانه كهى به پرى كهوت، زهینهبى به جیهیشت له لای دایكى بهو
 هیوايهى له ماوهیه كى نزیكدای بگهڕێتهوه.

دەرگهوتنى نایینی پیروزی ئیسلام

خودای گهوره چهزهرتى (جبریل) ی رهوانه كرد، به پهيامىكى پیروژ
 بۆ لای (محمدى كورى عبدالله) (صلی الله علیه وسلم) كه نایینی
 پیروزی ئیسلام بوو، (محمدى) (صلی الله علیه وسلم) كرد به
 نێردراوى خۆى بۆ لای بهندهكان بۆ ئاگادار کردنهویان له راسته قینهى
 دنیا و ژيان و مردن، دووركهوتنهوهى خهلك له نهزانی و
 خراپه كاریداو، بگهڕێتهوه لای خوداو، خودای خۆیان بهرستى و واز
 له هاوهلدانان و بههرستى بێتن و خودای گهوره به تاك و تهنیا بناسن.

نېر نهوه بوو، پټغمېر (صلى الله عليه وسلم) له خيژانه كېسه وه
 ده ستې پې كړدو بانگي خزم و كه سو كاره كاني تری كړد بو ناو نايینی
 پړوژی نیسلام. سهره تا خيژان و كچه كاني و دواتر هندیك له
 براده رو خزم و كه سانی تر هاتنه ناو نايینی پړوژی نیسلام.

وهك زانراوه پټغمېر (صلى الله عليه وسلم) دواي گهړانه وهی له
 نه شكه وتی (حرا) به له رزو ترس هاته خواره وه ، رووداوه كمش
 ناشكرايه ، هروها روله گرنگ و بهرچاوه كهی (خاتو خه دیجه) ی
 بهرېز به هیچ شیوه كه میژو ناتوانیت له بیری بكات ، بو غونه هر
 كاتيك نوسه ريك یان ووتار بیژيك یان تویره ريك باس له سهره تای هاتنه
 خواره وهی (نیگا) ده كات ده بی نامازه به روتی نهم كه له ژنه بكات.
 زه پنه ب گهړاپه وه ماتی باوكی، كاتيك بینی باوكی وا له ناو جیگایه
 پرسیاړی كړد، له حالی باوكی . خه دیجه ی دایكی به هه مان عه قلی
 گه وړه و كارامه كچه كانی كو كړده وه و به سهره اته كهی بویان گپړاپه وه
 ، نه و كاته كچه كان هه موویان باوهړیان به پټغمېر ایه تی باوكیان هتا ،
 باوكيك كه به راستگو یو ده ستياك (صادق الامین) ناسراو بوو چو ن
 باوهړی پې ناهیتن؟.

له م كاته دا (ابوالعاص) له سه فهری (شام) دابوو ، كاتيك
 گهړاپه وه، له ریگا له خه لكانی تر گوتی له م هه واته بوو، كه نايینی
 نیسلام بلاو بوو یته وه له لایه ن خمزو وریه وه ، واته له لایه ن

پتغمبهره وه (صلی الله علیه وسلم)، به پهل گه پرایه وه مال و له زهینه بی
 خیزانی پرسى: نهم پروپاگهنده به چیه؟! وا بلاو بوو پته وه له نیوان
 خه لکدا، گوايه باوکت ئاینیکی نوئی هیتاوته ناو قورپهیش،
 خواوهنده کانی قورپهیش به درۆ ده خاته وه.

زهینه ب بهوپه پری نازایه تیه وه له وه لامدا گوتی: (نهمه پروپاگهنده
 نییه، به لکو راسته باوکم بۆته پتغمبهر (صلی الله علیه وسلم)، نهمه
 راسته وه کو رۆژ، باوکم بانگه واز بلاوده کاته وه، ئیمه ههمومان
 موسلمان بووین، دایکم و من و خوشکه کام).

(ابوالعاص) گوتی: باوکت له لای من تاوان بار نییه و (نهم رسته یه
 عهره ب به کاری دههین بۆ که سینک که رابوردی پاک و بیگهرد بیت)،
 رقم لئی نییه به لام ناتواخ باوه پری پیهینم، له بهر قهومه کمم، دواتر
 چیم پی ده لئین (نه بوالعاص) وازی له نایی باب و بایرانی هیتاوه و
 پاشگهز بوو پته وه؟! حمزنا کهم بنه ماله کهم شهرمه نده بکه م؟! به لام
 زۆریشی له خیزانه خوشه ویسته که ی نه کرد، ههر که سه ی له سه ر نایی
 خۆی مایه وه.

پیلان دانان بۆتە لاقدانی زەینەب و خوشکەکانی

هاوبەشدانەر و بى باوەرەکان زۆر نازارى پىغمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) و موسلمانان دەدا ، بە ھەموو جورىك ئەشکەنجیان دەدان ، بەوەشەو نەوستان بیریان لە پیلانیکی تر کردەو ، ئەویش ، تەلاقدانی کچەکانی پىغمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) بوو ، بۆئەوێ زیاتر نازارى دەروونی پىشەوای مرقایەتی بدەن.

قورەیشییەکان.. ھەندیکیان بە ھەندیکیان دەگروت: خاکان بەسەر.. بەراستی ئیو ھەمتان لەسەر (موحەممەد) ھەلگرتوو ، بەوێ گەنجە کانتان کچەکانی ئەویان ھێناو ، جا ئەگەر کچەکانی بەسەر دا بدەنەو ، ئەوا بەم ئافەرەتانەو ھەریک دەیت).

ئەوانی تر گوئیان: ئەوێ بیرتان لیکردۆتەو ، باشترین بیروپرایە. ئەو بوو (ئەبو لەھەب) فەرمانی بە کورەکانی کرد کچەکانی (موحەممەد) تەلاق بدەن ، کە (روقیو ئوم کەلسوم) بوون ھێشتا نەگوازا برا بوونەو. کورەکانی چوون (روقیو ئوم کەلسوم)یان تەلاق دا ، بیباوەرو و بپەرستەکان بەوەشەو نەوستان ، ھەندیکیان چوونە لای (عاص) و بێیان گوت: (خێزانە کەت تەلاق بدەو رەوانەى مالتی باروکی بکەو ، ئیمە ژینکی تەرت بۆ دەھێنین ، چۆنی ھەز دەکەى لە جوانترین و ژیرترین کچانی قورەیش).

(ابوالعاص) یش پی وتن: ((نهخیر سویند بهخوا ، من خیرانی خۆم
 تهلاق نادهم و به هه موو ئافره ته کانی جیهانی ناگۆر مه وه)).
 دواتر پیغمه بهر (صلی الله علیه وسلم) پی خۆش بوو،
 (زه بنه ب) یش تهلاق بدری و له لای بی باوه ران نه بی ، وه کو دوو
 کچه که ی تری تهلاق بدریت.

په نابردنی موسلمانان بو دۆلی (ئه بو تالیب):

پاش نه وه ی قورپه شیه کان نازارو نه شکمجه ی زۆری موسلمانان
 داو بهرده وام بوون له نه زیهت و نه شکمجه دانیان ، پیغمه بهر (صلی الله
 علیه وسلم) له گه ل بنه ماته که ی و هاوه له کانی و هه نیکیش له
 بیباوه ران که (ئه بو تالیب) ی مامی و له گه ل هه ندیک ی تر له خزم و
 که سه کانی ، روویان کرده (دۆلی ئه بو تالیب)، بو نه وه ی رزگاریان
 بیت له ده ست ستمی بت په رست و بی باوه ره کان، (ئه بو تالیب)
 هه رچه ند باوه ری نه هیتابوو به لام هه رده م پستی پیغمه بهری (صلی الله
 علیه وسلم) به رنه ده داو هه رده م هاوکاری بو، یارمه تی زۆری ده دا.

بی باوه ره کان به رده وام بوون له هه لگه رانه وه و یاخی بوون ، بۆیه
 قورپه شیه کان هه لسان به گه مارۆدانی موسلمانان له م دۆله دا، به
 سه مکر دنیکی گه وهره ی د ل ره قانه، بۆ ماوه ی (۳) سا ن گه مارۆیان
 خسته سه ریان و هه موو جو ره مامه له کردنیکیان لی قه ده غه کردن، تا کو

ژن و ژنخوایشیان لی قه دهغه کردن ، ئەم سەمه ماوهی (٣) ساتی
 خایاند، موسلمانەکان لە ژیانیکی زۆر ناخۆش و سەختدا دەژیان، بە
 دەست برسێتی و تینویتی و نەخۆشی یەوہ.. دەیاننالاڤاند، ھەندیک
 خواردن شایەنی خوارد نەبوو، ئەمان لە ناچاریدا دەیان خوارد. دوای
 (٣) سال ھەندیک لە کەس و کاری موسلمانەکان، کە بێ باوەر بوون
 بیریان لی کردنەوہ و یژدانیان جولّا ، ئیتر تاکو کەمی خزەمەکانیان ئاوا
 برسی و تینو و نەخۆش بن و، ئەوانیش لە ژیانیکی خۆش و
 بەختەرودا بژین و ژن و ژنخوای بکەن و ژن بەیتن و کچەکانیان بە
 شوو بدەن ، ئەوانیش لێی بێ بەش بن. ئەوہ بوو چەند کەسیک یەکیان
 گرت و بریاراندا ، بەگوتی بێ باوەرەکانی تر نەکەن و گەمارۆکەیان
 لەسەر لابەن ، ئەوہ بوو بریارەکیان جێ بەجێ کردوگەمارۆکەیان
 لەسەر لا بردن.

دوای ئەوہی موسلمانان لە دۆلەکە ھاتنە دەرەوہ، زۆر ھیلاک و
 ماندو و بێ ھێزو بەئازار بوون، پاشان مامی پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ
 وسلم) نەخۆش کەوت و وفاتی کرد، پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ
 وسلم) زۆر دلەتەنگ و خەمار بوو، لە وفات کردنی مامی دا،
 ھەرچەند باوەری نەھیتابوو، بەلام ھەردەم پشتیوانی پێغەمبەری (صلی
 اللہ علیہ وسلم) دەکرد لە ناخۆشی یەکانی دا، پاش (٣) رۆژ لە
 دوای مردنی (ئەبو تالیب) دایکی ئیمانداران (خەدیجە) ی خێزانی

پێغه‌مبه‌ریش (صلی الله علیه وسلم) ئه‌و‌یش وه‌فاتی کرد (ره‌زای خوا له‌سه‌ر‌ب‌یت) به‌ نه‌خۆشی و له‌ناوجێدا گیانی سپارد، پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) له‌گه‌ڵ کچه‌کانی (زه‌ینه‌ب) و (ئوم که‌لسوم) و (فاتیمه) فرمێسکی خۆشه‌ویستیان بۆی ده‌ر‌شت و تو‌سلیمی ئه‌مری خودابوون. هه‌رحی (روقیه) ش بوو، له‌وی نه‌بوو، له‌سه‌فه‌ری شام بوو.

کۆچی دوا‌یی (خه‌دیجه‌)ی گه‌وره‌، کاریگه‌ری زۆری هه‌بوو له‌سه‌ر پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) وه‌کو وه‌زیرێکی راست و راستگۆ بوو بۆ پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم). مو‌سل‌مانان ئه‌م ساله‌یان ناونا (سالی خه‌مناکی) - (عام الحزن) چونکه‌ پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) دوو خۆشه‌ویستی به‌وه‌فا و ئه‌مه‌کداری له‌ده‌ستدا، ئه‌وانیش (ئه‌بو‌تالیب) و (خه‌دیجه‌)ی خه‌یرانی بوون. که‌ پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) زۆر پێوستی به‌م دووانه‌ هه‌بوو، هه‌یچی بۆ نه‌مایه‌وه‌ ته‌نها ئارامگرتن و رازی بوون به‌ فه‌رمانی خودای گه‌وره‌، هه‌یج ئا‌ره‌زایسه‌کی ده‌رنه‌پ‌ری تا‌کو خودای گه‌وره‌ی ئی زویر بێ.

مانهوهی (زهینهب) له مهککه

پتغمهبر (صلی الله علیه وسلم) فرمانی به موسلمانان کانی
(مهککه) کرد، کۆچ بکهن بۆ مهدينه ، نيز يهك يهك و دووان و سیان،
دهستان کرد به کۆچکردن بۆ مهدينه ، تاكو دواتر خوای گهوره
فرمانی کرد به پتغمهبر (صلی الله علیه وسلم)، نهویش کۆچ بکات
و له گهڼ (نهبو به کړی) ی هارهتی دا شاری (مهککه) به جی بهیلتی ، نيز
نهوه بوو پتغمهبر (صلی الله علیه وسلم) له گهڼ (نهبو به کړی) کهوتنه پری
، دواتریش کس و کاریان له دوايان چوون، له خانهوادهی پتغمهبر
(صلی الله علیه وسلم) تهنها (زهینهب) مایه وه، نهویش له مالی
میرده کهیدا بوو ، تاكو دواي جهنگی بهدر.

جهنگی بهدر و سهركهوتنی موسلمانان

دواي کۆچکردنی موسلمانانی (مهککه) بۆ (مهدينه) وگهیشتی
پتغمهبر (صلی الله علیه وسلم) بۆ مهدينه و دامهزاندنی دهولتهتی
ئیسلامی و خو قایمکردنی موسلمانان، بهردهوامی ستهمی بی
باوه په کانی (مهککه) به تایهت دواي شهیدکردنی (عبدالوللای
کورپی عمر)، خوای گهوره ریځایدا به پتغمهبر و موسلمانان بۆ
شهړکردن له گهڼ قورهیشتدا ، بهرامبر بهو ستهمی دهرهق به

موسلمانان نهنجامي دهدهن ، له برسي كردن و دهستگرتن بهسرمال و سامانيان و ليدان و شهيدكردنيان ، موسلمانان ههلسان بو ريگهگرتن له كاروانيكي قورهبشييهكان كه لهشام دهگهرايهوه ، بهسهرۆكايهتي (ئهبو سوفيان)، كاتيڤ (ئهبو سوفيان) زاني له پيشي دانيشتينه ، ههوالي دا به قورهبش و ريگاي كاروانهكهي گوري ، كاروانهكه رزگاري بوو ، ئهو ژماره زوري قورهبشييهكان كه بهسهرۆكايهتي (ئهبو جههل) و (ئومهيه) وهنديكي تر هاتبوون، كه ژمارهيان نزيكهي (١٠٠٠) كهسيك دهبوون، بهرامبهري سي سهدو شيك له موسلمانان، بهشداري جهنگيان كرد، لهم جهنگهدا (٧٠) كهس له بي باوهران كوژران و (١٤) كهسيش له موسلمانانهكان شهيد بوون، لهم جهنگه زوريك له سهركردهكاني بي باوهران كوژران، وهك (ئهبو جههل) و (ئومهيه).

خوای گهوره ههر لهسهرهتاي جهنگهكهوه ، پهيماني به پيغمبهري(صلي الله عليه وسلم) و موسلماناندا كه زاليان دهكات بهسهر بي باوران و سهريان دهخات.

ئهو بهبوو سهركهوتني بو بهدهستهپهتان و ژمارهيهكي زور له دوژمنهكانيان بهدهستي موسلمانان كوژران، بهشيكيشيان لي بهديل گيرا، لهسهرهوت و سامانيكي زور كه له بي باوهران بويان بهجيما.

یه کیتک له دیله کان (ابوالعاص کوری ره بیع) ی میژدی (زهینه ب) بوو.

پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) فدییه له سهر دیله کان دانا، بۆ نهوهی خوځانی پی بکړنه وه، ئینجا ئهم کړینه وهش له نیوان هزار درهم و چوار هزار درهم بوو، به گوږه ی پلهو پایه ی دیله کان له ناو میلله ته که یان و راده ی دهو له مه نندیان.

جا نوښه ره کان یان دهه اتن و ده چوون له نیوان (مه کهه) و (مه دینه) دا مالیان له گهل خوځاندا هه لگرتبوو بۆ نازاد کردنی دیله کان یان، (زهینه ب) یش نوښه ی خو ی رهوانه ی مه دینه کرد، که فدییه هه لگرتبوو بۆ نازاد کردنی (ابو العاص)، فدییه کهش بریتی بوو له ملوانکه یه ک کاتی خو ی زهینه ب له لایه ن خه دیجه ی دایکیه وه پی به خشر ابو، له روژی گواسته وه یدا.

کاتیک پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) نه مه ی بیی روو خساری پروژی به په روکیکی ته نک داپوشی، له بهر خه م و په ژاره، نه وه بوو زور به زه ی به (زهینه ب) ی کچی هاته وه، رووی له یاهه ره کانی کردو فرمووی: ((زهینه ب) ئهم ماله ی رهوانه کردووه، بۆ نازاد کردنی (ابو العاص)، جا نه گهر به چاکی دهزانن دیله که ی نازاد بکه ن و ماله که ی بۆ رهوانه بکه نه وه، نه وا بیکه ن، نه گهر نا نه وه ئیوه نازادن)).

ئەوانىش وتيان: بەلى.. ئەو ەى دەيكەين ، لەبەر دلتخۆشى تۆ ئەى
 پتەمبەرى خوا (صلی اللہ علیہ وسلم). ئەو ەبوو (ابوالعاص)یان
 ئازاد کردو ملوانکە کەى (زەینەب)یشیان رەوانە کردەو ە بو
 (زەینەب).

پتەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) مەرچیكى لەسەر (ابوالعاص)
 دانا، ئەویش ئەو ەبوو ەەر کە گەیشتەو ە (مەكکە) یە کسەر بەى سستی
 و دواکەوتن (زەینەب) ئازاد بکات و رەوانەى بکاتەو ە بو لای پتەمبەر
 (صلی اللہ علیہ وسلم).

(ابوالعاص) بازرگان بوو، خواوەنى پەیمان و گریبەست بوو، بۆیە
 پەیمانى دا بەپتەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم)، ەەر کە گەیشتەو ە
 مەكکە (زەینەب) رەوانە بکاتەو ە بو لای باوکی.

پتەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) پیشتر ئەو دەسەلاتەیان نەبوو،
 بەهێز زەینەبى کچى بگەرێتتەو ە لای خۆى و تا ئەوکاتەش ئایەت لەم
 بارەیدەو ە نەهاتبوو ە خوارەو ە، کە ئافرەتى ئیماندار نابى لەلای پیاوى بى
 باوەر دابیشى، بۆیە پتەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) لەو کاتەدا ئەو
 مەرجەى بو (ابولعاص) دانا، لەلایە کەو ە ئایەت دابەزیو و لە لایە کى
 ترەو ە پتەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) هێزى پەیدا کرد،
 دووژمنەکانیان ترسیان ئى نیشتبوو. (ابوالعاص) ەەر کە گەیشتەو ە
 (مەكکە) پەیمانى خۆى بەجێھێنا، ئەو پەیمانەى بە پتەمبەرى (صلی اللہ

عليه وسلم) دابوو، فرمانی به (زهینهب) کرد، خۆی ناماده بکات بۆ
 کوچکردن بۆ لای باوکی. ووتی: ئایینی ئیسلام من و تۆی لێک جیا
 کردۆتهوه، پهیمانم به باوکت داوه که بتگهڕێنمهوه لای نهو، دههێ زوو
 خۆت ناماده بکهیت، نوێنهرهکانی باوکت له رینگا چاوهڕێت دهکهن
 .((

(زهینهب) رازی بوو، به فرمانی خوداو پێغهمبهر(صلی الله علیه
 وسلم) به دورکهوتنهوهی له میرده خوشهویستهکهی، ههڕچهنده ئهم
 لێک جیا بونهوهیه بۆ(زهینهب) ناخۆش بوو، لهبهر ئهوهی لهگهڵ
 (ئهبوالعاص) زۆر یه کهریان خۆش دهویست. بهلام لهبهرئهوهی
 (ئهبولعاص) ئیمانی نههێتایوو، هیشتا موسلمان نهیبوو، بۆیه ئایینی
 پرۆزی ئیسلام لهیهکی جیاکردنهوه،(زهینهب) فرمیسکی زۆری
 رشت، بهلام ووتی: تهنها دههێ گۆڕایهتی خوداو پێغهمبهر بین (صلی
 الله علیه وسلم)، پێغهمهریش (صلی الله علیه وسلم) فرمووی: ((
 قسهی کردو راستی کرد، پهیمانی داو جیهجیی کرد))، و
 لهڕیوایهتییکی تردا دهفرموویت: (پاشان من کهچی خۆم له (ابوالعاص)
 مارهکرد، قسهی کردو راستگۆ بوو).

کوچکردنی زهینه ب بۆ مه دینه

ئەو شەوێی کە زهینه ب خۆی نامادە کرد، بچیت بۆ مه دینه، (هەندی کچی عوبە) کە خێزانی (ئەبو سولیمان) بوو، ھاتە لای زهینه ب، کە ئەو کاتە باوک و مام و برای کوژرا بوو، لە شەڕی بەدر، بەلام ھاتە لای (زهینه ب) و ووتی: لە روشتندا پێوستیت بە چ ھەیە؟ مالت، پارە ھەر شتێکی تەرت پێوستە، شەرم مەکە، من پارمەتیت دەدەم).

(زهینه ب) زۆر سوپاسی ئەم ھەلوپەستە (ھەند) ی کرد بۆ ئەو نەرم نیانیە کە لە بەرامبەری نواندی. (زهینه ب) خۆی نامادە کرد، لە گەل (کینانە) کۆری رەبیع) ی شو برای، واتە لە گەل (کینانە) ی برای (ابوالعاص) کەوتە پێ بۆ روشتن، بەلام بێ باوەران کاتێک بەم کوچکردنەیان زانی، ھەلسان بە دوايان کەوتن، (ھەبازی کۆری ئەسودە) و (نافیعی کۆری عەبدی عەمرۆ فەھری) ھەلسا بە لێدانی (رەمح) لە (زهینه ب).

(زهینه ب) پاش ئەوێی بریندار بوو، خۆی ئی رژا، بۆیە (کینانە) بە ناچارێ زهینه بی گەڕاندەو (مەککە) تا کو ژیا نی ئەکەوتە مەترسیەو. (ابوالعاص) کاتێک زانی ئەمە بەسەر (زهینه ب) ھاتووە نیگەرانی بوو، لەلایەک زۆر سووی لە زهینه ب بۆو، لەلایەکی تر لەبەر پەیمانەکی، کە لە گەل پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) داویەتی: کە (زهینه ب) بە پەلە بگەڕێتێتەو لای، بۆیە دواي دوو شەو یاخود سێ شەوێ تر،

جاریکی تر دووباره (کینانه) له گڼل (زهینهب) دا کهوتنهوه ری وېر دی
بۆ لای ئه و دوو پیاوه ی که پښه مېهر (صلی الله علیه وسلم) ناردېووی
بۆ دهره وه ی مه ککه.

کینانه (زهینهب) ی رادهستی ئه و دوو پیاوه کرد ، تاوه کو زو و
بیگه پښه وه لای پښه مېهر (صلی الله علیه وسلم) ، پښه مېهر (صلی الله
علیه وسلم) په کهم جار بپاری دا، ئه و دوو پیاوه بـی باوه ږه، واته
(هه بار و نافع) بسوتیندرین، به لام پاشان پښه مېهر (صلی الله علیه
وسلم) رای گوړی، چونکه خوی گه وړه له دوا روژدا مروژ
ده سوتینی، نابـی سزا به سزای خوا بچی، بۆیه بپاری دا بکوژرین.

زهینهب له گڼل نوینه ره کانی رویش تاکو گه یشتنه مه دینه، پښه مېهر
(صلی الله علیه وسلم) هاته پښوازی له گڼل (ئوم که ل سوم و
فاتیمه) دا، به لام روښه وه فاتی کردبوو. له ربوایه ټیکی تر دا (هه یسه می)
له (مجمع الزوائد) دا ده گپښته وه له (عروه ی کوړی زویر) ده تی: دوو
پیاو له قوړه ی شیه کان دوا ی (زهینهب) ی کچی پښه مېهر (صلی الله
علیه وسلم) که و تن و شه پریان له گه لدا کردن، تاوه کو سه ر که و تن
پالتیان نا به (زهینهب) و بهریانداوه ، سه ری که و ت به به ر دیک و
خوړنیک زوری لی هات، بر دیا نه وه لای (نه بو سوفیان) و، نافرته کانی
(به نی هاشم) هاتن بۆ لای. پاشان کوچه ریک هات و له گڼل خوی دا
بردی، به لام (زهینهب) ئه م برین و ژانه ی کوژتایی نه هات، تاوه کو دواتر

بەم ھۆيەوھە كۆچى دوايى كىردى شەھىد بوو. (الماشى، الطبرى ھو
مرسل، ورجال الصحيح) رىوايەت يان كىردى.

(زەينەب) خوينىكى زۆرى لى رىابوو، بۆيە نەخۆش كەوت و كەوتە
ناو جى، لەزىر چاودىرى باوكىدا بوو، كە زۆر بە سۆز بوو لەگەتەيدا،
خوشكەكانى (فاتىمەو نوم كەلسوم) چاودىريان دەكىرد.

(زەينەب) زۆرى چاوەرپى كىرد، بۆ موسلمانبونى مەردەكەى
(ئەبو العاص)، تاوھەكو خواي گەورە چاوەكانى پى گەش بكاتەوھە،
جىابوونەوھى (زەينەب و ابو العاص) زۆ ناخۆش بوو، ھەردوو كيان
يە كۆريان لە بىر نە كىردبوو،

(ابو العاص) ھەردەم يادى زەينەبى دەكىردەوھە زۆر بىرى دەكىرد،
كە ئايىنى پىرۆزى ئىسلام لىكى دوور خستىرونەوھە.

پىغەمبەرىش (صلی اللہ علیہ وسلم) بە ئەمىن ناوبردى، ئەویش
لەبەر ئەوھى دلى روناك و راست و چەسپاو بووھە ئەمانەت پارىزراو
بووھە، بۆ رىكخستى موسلمانانىش ھىوا بەجى بووھە ھىواي گەروھى
بە دەست ھىتاوھە.

(ابو العاص) ھەر بە كافىرى ماىەوھە گو مپا بوو تا پىش رزگار كىردنى
مەككە، بۆ بازرگانى سەفەرى شامى كىرد، قورەيشىھەكان دەيانزانى ،
باوەريان ھەبوو، بە (ئەبو العاص) كە دەست پاك و بە وەفاو راستگۆو
بەپەوشتە. بۆيە مال و سامانى خۆيان پى ئەدا بۆ بازرگانى.

(ابوالعاص) نهو شتانهی پتی بوو لروشتی و شتی تری پتی کړی، له کاتی گهړانه ویدا له ریڼا توشی سره کی موسلمانان بوو، موسلمانان کان ریڼایان به کاروانه کھی گرت، نه م سړیه به سهر و کایه تی (زهیدی کورپی حارثة) بوو، گه ماروی کاروانه کھیانداو هه موو پیاوه کانی (ابوالعاص) به دیل گیران و ده ست به سهر شتومه که کانیشتی گیرا، ته نها خوی هه لات و رای کرد، شته کانی کاروانه کھیان، له گه ل دیله کان هیئا ، بو لای پیغه مبر (صلی الله علیه وسلم).

کاتیک شهو داهات (ابوالعاص) خوی پیچاو به دزیه وه به ره و ناو مه دینه چوو، زور ده ترسا نه وه کو که سیک بیینی و بیناسی، خوی گهیانده لای (زهینه ب) ی خیزانی وداوای لی کرد په نای بدات، نه ویش په نای دا، موسلمانان بو نویژی بهیانی چوون، له دواي قامت که (زهیدی کورپی حارثة) و هینده ی نه مابوو بو نویژی بهیانی، له وکاته (بیلالی حبه شسی) یانگی دا، ژن و سړیه که شسی ناماده ی نویژ کردن بوون، موسلمانان ریزبوون بو نویژ، له وکاته دا دهنگی نافرته تیک بیسرا له ریزی نافرته اندا نه ویش دهنگی (زهینه ب) بوو، وتی: ((نه ی خه لکینه من زهینه بی کچی (محمد) م (صلی الله علیه وسلم) ، (ابوالعاص) په نای بو هیئاوم، ده نیوهش په نای بدهن)). کاتیک پیغه مبر (صلی الله علیه وسلم) سه لامی نویژی دایه وه، رووی له خه لکه که کردو

فهرمووی: ((هل سمعتم ما سمعت ؟)) واته: ((نایا نهوی بیستم ئیوهش
بیستان؟)).

نهوانیش گوتیان: بهئی نهی پیغمبهری خوا (صلی الله علیه
وسلم). پیغمبهری (صلی الله علیه وسلم) فهرمووی: ((سوئند بهوهی
گیانی منی بهدهسته به هیچ شتیکم نهزانیوه لهمه، تاكو نهوهی گویم
لئی بوو، ئیوهش گوتیان لئی بوو، ئینجا موسلمانیش پهناى لهخوی
نزمز ده دات)). پاشان پیغمبهری (صلی الله علیه وسلم) چۆوه
مالهوه به کچه کهی فهرموو: ((ریژ له (ابوالعاص) بنی و بزانه تو
بهراستی حالاتی نهو نیت)). پاشان بانگی نهو سربیدی کرد، کهوا
کاروانه کهیان گرتبوو، پیاوه کهیان به دیل گرتبوو، پیی فهرموون:
"بهراستی ئهم پیاوه له ئیمهیه ههروهك دهزانن، ئیوه ماله کهتان گرتووه،
نه گهر چاکهی له گهل بکهن و ماله کهی بو بگێرنهوه ئیمه چهز
ده کهین، نه گهر پییشتی نه ده نهوه، نهوا دهسکه و تهو لیئان حالتهو مالی
ئیوهیه.

نهوانیش گوتیان: (((نهی پیغمبهری خوا (صلی الله علیه وسلم)
به لکو ماله کهی بو ده گێرنهوه)). نهوان هه موو ماله کهیان بو گێرايهوه.
پیغمبهری (صلی الله علیه وسلم) داوای له (ابوالعاص) کرد
موسلمان بیت، نهویش له وه لامدا وتی: ((خراپترین شته نهوهی ئیوه
داوای ده کهن لیم، بو یه که هجار به ناپاکی بیمه ناو نایینی نوی)).

یاوه‌ران هم‌مور شته‌کانی کاروانه‌که‌یان بۆ (ابوالعاص) گه‌رانده‌وه،
 (ابوالعاص) به‌ خۆی و به‌ باوه‌ر‌وه‌ه گه‌رایه‌وه (مه‌ککه)، کاتیک
 گه‌یشته‌وه مافی هم‌مور خاوه‌ن مافیکی دایه‌وه، پاشان گوتی: ((نه‌ی
 کۆمه‌لی قور‌ه‌یش هیچ که‌سێک مالی له‌لای من ماوه نه‌مدایته‌وه ۱۹)).
 گوتیان: ((نه‌خێر نه‌ی (ابوالعاص) خوا پاداشتی چاکه‌ت بداته‌وه،
 به‌راستی له‌گه‌ل ئیمه‌ به‌ وه‌فاو به‌رێز بویت)).

(ابوالعاص) گوتی: ((نه‌وه‌ ماف و مالی ئیوه‌م دایه‌وه هیچ‌تان لای
 من نه‌ما ، ئینجا ئیستا من شاتومان ده‌هێتم (أشهد أن لا اله الا الله وأن
 محمداً رسول الله) سوێند به‌خوا هیچ شتیک قه‌ده‌غهی نه‌کردووم به‌چه‌
 ناو ئیسلام، کاتیک له‌ مه‌دینه‌ بووم، ته‌نها له‌وه‌ ده‌ترسام گو‌مانم پێ
 بیه‌ن که‌وا من نیازی نه‌وه‌م بووبێ مالتان بخۆم.. جا کاتیک خودا وای
 کرد ماله‌که‌تان بۆ بگێڕدرێته‌وه‌وه‌ هیچم له‌سه‌ر نه‌ما مو‌سلمان بووم)).
 پاشان له‌ (مه‌ککه) ده‌رچوو به‌ره‌و (مه‌دینه)، رانه‌وستا تا‌کو
 گه‌یشته‌ خزمه‌ت پیغمبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) جا نه‌ویش
 ریزی لی گرت و خێزان‌ه‌که‌ی بۆ گێڕایه‌وه.

پیغمبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) زۆر دلی خوش‌بوو، به‌
 مو‌سلمان‌بوونی (ابوالعاص) و (زه‌ینه‌ب)یش زۆر به‌خته‌وه‌رو دلخۆش
 بوو، (ئه‌وه‌ل‌عاص) باوه‌ری چه‌سپاو به‌ دلێکی پاك ئیمانی هینا.

ئەمەش لە ساتی (۷) ی کۆچی دابوو، بەم جوۆره خوۆشی و
 بەختەوهری گەپرایهوه ناو خێزانی (ابوالعاص).
 بەلام تائەو کاتەش زەینەب هەر تەندروستی باش نەبوو.

نوێژکردنی زەینەب

خاتوو (زەینەب) ی کچی پێغه مېهر (صلی الله علیه وسلم) نوێژی
 زۆری دەکردو زۆر لە خوای گەورهو میهرەبان دەپارایهوه ، هەردەم
 خەریکی نرابوو، هەرچەندە نەخۆش و بێ تاقەت بوو، هەتا جاریکیان
 پێغه مېهر (صلی الله علیه وسلم) چووێ مزگەوت بینی حەبلیک لە دوو
 کۆلەکە ی مزگەوت بەستراوه، کاتیک پرسیاری کرد: ((ئەم حەبلە
 چی یە لیڤه؟)) ئافەرته کانی ناو مزگەوت وەلامیان دایهوهو گوێیان: ((
 ئەمە (زەینەب) لیڤه ی بەستراوه، زۆر نوێژ دەکات و کاتیک زۆر ماندو و
 بێ تاقەت دەبێت، لە خەوان وەنەوز دەدات، خوێ بەم پەتە رادەگرێت
 ، بۆ ئەوێ نەکەوێت)).

پێغه مېهر (صلی الله علیه وسلم) فەرمانی بە ئافەرته کانی کرد
 پەتەکە ئی بکەنەوه، پێی راگەیاندن کە نوێژکردن بەم جوۆره نابێت، نوێژ
 نابێت لە کاتی زۆر هیلاکی و بێ هیڤی یاخود لە کاتی بێ هۆشییهوه
 ئەنجام بدرێت، بەلکێ دەبێت مرۆڤ لە کاتی زهوق و تواناو ناگابوون لە
 نوێژەکان ، نوێژ ئەنجام بدات، بۆ ئەوێ ناگای لە نوێژەکە ی بێت.
 ئافەرته کانی فەرمانە کە یان جێبەجێکردو پەتە کە یان ئی کردەوهو لایان
 برد.

نەخۆشى زەینەب

نەخۆشى (زەینەب) سەرى ھەتدایدەو ھەشەنەى کرد، نازارەکانى جار جار كەمى دە کرد، دواتر زیادى دە کردەو، بەلام لە گەل ئەم نەخۆشیەدا ئەم دلخۆشییەى نەدەشاردەو، كە (ئەبولعاص)ى ھاوسەرى لە تارىكى بى باوەرى و گومراى رزگارى بوو ھاتۆتە ناو نایىنى پىروۆزى ئىسلام و روناكى ئىسلام لە دلیدا جیگیربوو، زۆر سوپاسى خودای گەورەى کرد، بۆ گەرانەو (ئەبولعاص) لە بى باوەریەو بۆ ئیمان و لە کوفرەو بۆ ناو نایىنى پىروۆزى ئىسلام.

لاشەى (زەینەب) بەرگەى ئەم نەخۆشیەى نەدەگرت، روۆ بەروۆو سال بەسال لە گەل ئەم نەخۆشیەى دا دەژیا، زۆر جار دوعاى دە کرد بە لىقاي خودای گەورە بگات.

وهفاتی وناشتنی زهینهب

(زهینهب) و (نهبولعاص) ی میړدی دواى چهند سالتیک له یهك داپران دواتر هینده به یه کهوه نه زیان، (ابولعاص) سالتی (۷) ی کۆچی موسلمان بوو، گمراهه وه لای (زهینهب).

(زهینهب) یش له سالتی (۸) ی کۆچیدا، کۆچی دواىی کرد، واته دواى داپران سالتیک به یه کهوه زیان.

مردن ناینده و کۆتی هموو گیانله بهریکه، هه رچی دروستکراوه دهیې بمریت تاپغه مبه رانیس (درود و سه لامی خویان له سه ربیّت) دهیې بمرن ونهم دونیایه جیهیلتن، خاتوو (زهینهب) یش یه کیکه له بهنده و دروستکراوه کانی خودا، نهویش (رؤح) ی ته سلیمی فرمانی خودا کرد و گمراهه بهر قابی خودای گهوره.

کاتیک پغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) کچه شیرینه کدی وهفاتی کرد، رازی بوو به فرمانی خودا و له گهڼ کۆمهلتیکی زۆر له یاوه ره کانی کۆبوونه وه بۆ ناشتی (زهینهب).

(ابولعاص) خوی بۆ نه گمرا، زۆر به جوش بۆ (زهینهب) گریا، ئینجا (زهینهب) له گۆرستانی (به قیغ) نیژرا. (خوای گهوره ره حی زۆری بی بکات و جینگه ی بهرز بیّت له به هه شتدا، له گهڼ نافرتهانی ئیماندار).

(ابولعاص) دواى چوار سال له دواى (زهینهب) نهویش کۆچی دواىی کرد، واته له سالتی (۱۲) ی کۆچیدا وهفاتی کرد.

نهوهکانی زهینهب

(زهینهب) کچی هه‌بوو به ناوی (نهمامه) له (مه‌ککه) له‌دایک بوو بوو، نهو کاته‌ی کۆچی کرد بو مه‌دینه له‌گه‌ل خۆی دا هه‌تابووی، دوا‌ی مردنی زهینهب (نهمامه) لای باوکی بوو، دوا‌ی وه‌فاتی باوکی چووه لای (فاتیمه)‌ی پلکی. هه‌ندێک سهرچاوه ده‌ڵێن: زهینهب جگه له (نهمامه) کورپێکی به‌ناو (عه‌لی) هه‌بووه.

لێره‌دا په‌رده له سهر ژیا‌نی کچه گه‌وره‌ی پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) دا درایه‌وه وله‌سه‌ر شانۆی ژیا‌ن لاکه‌وت، چووه ریزی کاروا‌نی کاروا‌نا‌نی رۆژی دوا‌ی.

خاتوو روقیه

(رهزای خوای لهسه‌ر بیټ)

(روقیه) دووهم کچی پتغمبهر (صلی الله علیه وسلم) بوو، نهویش
 همر له (خه دیجه) دایکی ئیمانداران بور، دایک وبارکی به باشترین
 شیوه به ختیوان کردو پهروهردیان کرد، مافی چاودیری کردنیان
 پتشکesh کرد، له لایه ن (زهینه ب) ی خوشکی گرنگی پندرا که بریتی
 بوو له خوشه ویستی و سۆزینکی زۆر بۆ نهم بهرینه.

شوگردنی روقیه

کاتیک (روقیه) واده ی به شودانی هات، نهوه بوو مامه کانی
 پتغمبهر (صلی الله علیه وسلم) که پیک هاتوون بوون له (ئه بو
 تالیب) و (ئه بو له هه ب) هاتنه لای پتغمبهر (صلی الله علیه وسلم)
 خوازینی (روقیه) یان کرد بۆ کورانی (ئه بو له هه ب) بهم شیوه یه:
 (روقیه) بدهن به (عوتبه)، هه رچه نده (عوتبه) گونجاو نه بوو بۆ (روقیه)
 به لام به هۆی خزمایه تی یه وه، دایان بیتی.

وه (نوم که ل سوم) بدهن به (عوتیه). پتغمبهر (صلی الله علیه
 وسلم) رازی بوو، کچه کانی پندان وماره کران. که هیشتا په یام بۆ
 پتغمبهر (صلی الله علیه وسلم) دانه به زی بوو. دواتر بۆ ماوه ی (۳) سان
 به نهیتی بانگه وازی ده کرد، دواتر خوای گه وره له چه ند ئایه تیکدا
 لهم باره یه وه پتغمبه ری (صلی الله علیه وسلم) ناگادار کرده وه،
 خودای گه وره ده فرمویت: ﴿وَأَنْزِلْ عَشِيرَتَكَ

الْأَقْرَبِينَ (۲۱۴) وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ (۲۱۵) فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ (۲۱۶) وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ (۲۱۷) ﴿الشعراء: ۲۱۴-۲۱۷﴾.

واته: نهی محمد (صلی الله علیه وسلم) سهره تا عه شیرت و تافه و که سوکاره نزیکه کانت بیدار بکمره وه، بالی بهزه بی و میهره بانی خوت نهوی بکه بو نهو ئیماندارانهی که شوینت که وتوون، نه گهر خوانه ناسان یاخی بوون و سهریچیان کرد.. نه وه پشان بلی: که بهراستی من بهریم له هه موو نهو کارو کرده وانهی که ده یکن، نهی محمد (صلی الله علیه وسلم) پشت به خوای بالاده ست و میهره بان بهسته.

ههروه ها خودای گه و ره ده فره موویت: ﴿فَوَرَّبُّكَ لَسَأَلْتَهُمْ أَجْمَعِينَ (۹۲) عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ (۹۳) فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ (۹۴)﴾ (الحجر). واته: سویند به پهروه ردگارت پرسیار له هه موویان ده که ین به گشتی (له بیرو باوه ری هه موویان ده کوئینه وه)، لهو کارو کرده وانهی که ده یانکرد، هه فره مانیکت پندراوه (نهی محمد صلی الله علیه وسلم) به ریک و پیک نه نجامی بدهو گوئی مه ده به بوختان وره فتاری بی باوه رو هاوه لگه ران.

دوای هاتنه خواره وهی نه م نایه تانه، پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) هه لسا به به جیگه یاندنی فره مانی خودا، نیتر سهرده می نه بی

کۆتایی پتهات نهو دهیی بهناشکرا بهچینه لای خزم و کهس و خه لکانی
تر، به ناشکرا بانگیان بکات بۆسه ر نایینی خوا.

ئیسر نهو ده بوو، پته مبه ر (صلی الله علیه وسلم) هه لسا
به بانگکردنی خه لک بۆسه ر نایینه کهی، سه ره تا چووه لای خزمه
نزیکه کانی.

به یانیه کهی پته مبه ر (صلی الله علیه وسلم) بانگی
که سوکاره کانی خۆی کرد، ده یویست باسی خواو خواناسیان بۆ
بکات و بانگیان بکات بۆسه ر نایینی ئیسلام، به لام (نه بو له هه ب) ی
مامی قسه کانی بۆ بپری و به زۆر خزمه کانی هه لساند له لای. جارێکی
تر بانگی کردن و دوا ی نان خواردن پتی ووتن: ((خزمه کانم هیچ
که سیك له عه ره ب شتیکی گهوره تری بۆ نه هیتاون له وهی من هیتاومه
بۆ که سوکاری خۆی، من خیر و بیرو سه ره به رزی ئهم جیهانه و
جیهانه کهی تریشم بۆ ئیوه هیتاوه، خوا ی گهوره داوا ی لی کردووم که
بانگتان بکه م بۆ سه ر نایینی ئیسلام، کیتان له سه ر ئهم ئیشه گرنگه
پشتیواخم ده کا؟)).

هه موویان روویان لی وه رگێرا و یستیان به جی ی بیتن، به لام
پته هوا (علی) راستبووه و که هیشتا مندا ل بوو، وتی: ((من نهی
پته مبه ر (صلی الله علیه وسلم) یارمه تی ده رت ده م، من هه را
به رپاده که م له دژی نه وهی هه رات له گه ل ده کا)).

(بهنی هاشم) یه کان که وتنه بزگرتن و هندیکیان قاقای
 پیکه نینیان کرد، هندیکی تریان له ژیره وه بۆ (عهلی) و (ئه بو تالیب) یان
 دهروانی، پاشان به گالته کردنیکه وه ههلسان و به جییان هیشتن.
 جارێکی تر خزم و کهسهکانی کۆ کرده وه و فرمووی پێیان:))
 پێشهوا درۆ له گهڵ که سوکاری خۆی ناکات، به خوا نه گهر خوانه
 خواسته درۆم له گهڵ ههركهس بکر دایه له گهڵ ئیوه دا نه مده کرد، نه گهر
 خه لکیم بجه له تانده بوايه ئیوه م هه لئه ده خه له تاند، به و خوا به ی هاره لی
 نییه، بێجگه له و خوا به کهسی تر نی یه، من پێغه مبهری خوا م، بۆ لای
 ئیوه به تاییه تی وه بۆ لای هه مو و مروفیک به گشتی هاتووم. به خوا چۆن
 ده خه ون ههروه هاش ده مرن، چۆن له خه و هه لئه ده ستن به و شیوه یه ش
 زیندوو ده کرێنه وه، له سه ر کرده وه کانتان پر سيارتان لی ده کری و لی تان
 ده پر سرێته وه و پاداشتان ده درێته وه به چاکه له سه ر چاکه و به خرا به
 له سه ر خرا به، ئینجا یان به هه شتی هه تا هه تاییه یان دۆزه خی هه تا هه تاییه
 ((. خزمهکانی هه مو و به نه رمی وه لامیان دایه وه ته نها (ئه بو له هه ب)
 نه بی وتی: ((دهستی بگرن پێش نه وه ی هه مو و عه ره ب کۆمه له بکاته
 سه ری، نه وسه نه گهر ده یدهن به ده سه وه ریسوایی یه، نایده نه ده سه وه
 له ناو ده چن)). (ئه بو تالیب) وتی: ((به خوا تا ماوین پشتگیری لی
 ده که ین)).

بانگه‌وازی نایینی نیسلام ورده ورده پهره‌ی سه‌ندو له‌سنووری
خزمه‌کانی پیغه‌مبەر (ﷺ) تپهری و گه‌یشته‌هموو (قور‌ه‌یش)
ودانیشتوانی مه‌ککه. (ئێبن عه‌باس) خوا لئی رازی بێت ده‌فه‌رمویت:
پیغه‌مبەر (صلی الله علیه وسلم) دوا‌ی هاتنی نایه‌تی پیشوو، چوووه
سه‌ر ته‌پی (سه‌فا) و که‌وته بانگ‌کردنی (قور‌ه‌یش) بیه‌کان و وتی: ((نه‌ی
نه‌وه‌ی فه‌هره، نه‌ی نه‌وه‌ی عه‌دی...)) هه‌تا هه‌موو تیره‌کانی بانگ‌کرد،
(قور‌ه‌یش) بیه‌کان وتیان: (محمد) بانگ ده‌کات، هه‌موو روویان تێک‌ردو
چوون بۆ‌لای بزانی بۆ‌چی بانگیان ده‌کات، پێگوتن: ((نه‌گه‌ر
هه‌واتان بده‌می: له‌شکرێک و له‌ دۆله‌دا، یا و له‌پشتی نه‌و کێوه‌دا،
ده‌یه‌وی هێرش بکاته سه‌رتان، نایا باوه‌رم پێ ده‌که‌ن؟. وتیان: به‌لێ،
چونکه‌ هیچ درۆمان لێنه‌بینی، پیغه‌مبەر (صلی الله علیه وسلم)
فه‌رمووی: ((ده‌ی ده‌تانرسێتم به‌سزای سه‌ختی خوا، نه‌گه‌ر باوه‌ر
به‌خوا‌ی تا‌ک و ته‌نیا نه‌هێتن و مو‌سلمان نه‌بن و واز له‌ بت په‌رستی
وهاوه‌لدانان بۆ خوا نه‌هێتن، نه‌ی نه‌وه‌ی (عه‌بدو‌لمه‌ناف)، نه‌ی نه‌وه‌ی
(زوه‌ره)، نه‌ی نه‌وه‌ی (ته‌میم)، نه‌ی نه‌وه‌ی (مه‌خزوم) نه‌ی نه‌وه‌ی
(ئه‌سه‌د)... خوا فه‌رمانی پێداوم که‌ خزمه‌ نزیکه‌ کانم بترسێتم، من نه
له‌م جیهانه‌داو نه‌ له‌پاشه‌روژدا ناتوانم هیچ که‌لێک و سوودتان پێ
بگه‌یه‌نم، هه‌تا شایه‌تمان نه‌هێتن و نه‌لێن (لا اله الا الله محمد رسول
الله)).

وسلم) پتدهدا، له کاتیکدا نهو نهیده زانی خودای گهوره بهرامبه ر نهو کرده وه خراپه ی خو ی ومیرده که ی چ سزایه کی بو داناون. خودای گهوره به حه زره تی (جوبریل) سورته ی (المسد) ی ناره ده خواره وه که تایه ت بوو به رووداوی (نوم جه میل) که درک ودالتی له سه ر ریگای پیغمبه ر (صلی الله علیه وسلم) داده نا.

کرده وه کانی (نهو له هب) ی میړدی که خراپه ی زوری بهرامبه ر پیغمبه ر (صلی الله علیه وسلم) نه نمجامده داو به درو ی ده خسته وه قسه ی ناشیرینی پی ده گوت و دزایه تیه کی زوری بهرامبه ری ده کرد. خوای گهوره له وه لامي نه م کرده وه قیژه ونانه ی جیگای دوا روژی بو (نهو له هب) و (نوم جه میل) له دوزه خ دیاری کرد، که له سورته ی (المسد) دا بیان ده تی: ﴿ثَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ (۱) مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ (۲) سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ (۳) وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ (۴) فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ (۵)﴾.

واته: ۱- دهسته کانی بشکیت نهو له هب وریسوا بیت، ناشکرایه که هدر ریسوا ده بیت و (له ناو ده چیت). (۱)
چوو بو که عبه بو نه وه ی به م به رده ی ده ستی له پیغمبه ر (صلی الله علیه وسلم) بد ۲- مال و دارایی و نهو شتانه ی که به ده ستی هتیاوه، فریای نه که وت.

۳- له ناینده دا ده خرپته ناو ناگریکی بلتسه داره وه.

۴- ههروه‌ها ژنه‌کەشی که هه‌میشه هه‌لگری کۆته‌داره‌و (ئازاری) پێغه‌مبه‌ری (صلی الله علیه وسلم) ده‌دات.

۵- هه‌میشه گوریسیکی چنراو له پووشی خورما له گه‌رده‌نیا‌یه‌تی (له قیامه‌تیشدا زنجیری ئاسن ده‌کرێته گه‌رده‌نی).

کاتیک (ئوم جه‌میل) زانی ئه‌م سوره‌ته له‌سه‌ر خۆی و می‌رده‌که‌ی هاتۆته‌ خواره‌وه، به‌ردیکی له‌ده‌ستدا بوو به‌په‌له‌ات. ئه‌و کاته پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) له‌گه‌ل (ئه‌بو به‌کر) له (که‌عبه) دانیشتبوون، (ئوم جه‌میل) هاته‌ ناو که‌عبه‌و راوه‌ستاو سه‌یری کرد، ته‌نها (ئه‌بو به‌کر) ی بینى، به (ئه‌بو به‌کر) وت: ((ئه‌ی له‌کۆی یه‌ براده‌ره‌که‌ت؟)) واته: (پێغه‌مبه‌ر) ی براده‌ری، وتی: ((به‌م خوايه‌ لی‌ره‌ بوايه‌ به‌م به‌رده‌ لێم ده‌دا)).

دواتر رۆی، (ئه‌بو به‌کر) گوتی: ((ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا، ئه‌وه‌ چیتی؟ بۆچی تۆی نه‌دیت؟!)).

پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) فه‌رمووی: ((خودای گه‌وره‌ ئه‌م بینیه‌ی لێ سه‌نده‌وه‌ که‌ منی پێ ده‌دیت)).

(ئه‌بو له‌هه‌ب) و (ئوم جه‌میل) تا ده‌هات زیاتر ئازاری پێغه‌مبه‌ریان ده‌دا، به‌لام پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) زیاتر موکپ‌تر ده‌بوو، به‌هێزتر ده‌بوو، له‌ بانگه‌وازه‌که‌یدا، رۆژ به‌رۆژ بانگه‌وازه‌که‌ی پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) سه‌رده‌که‌وت، هه‌رچه‌نده‌ که‌سانی وه‌ك (ئه‌بو

له هه ب) و (نوم جهمیل) و (نهبو جههل) ته گه ره یان ده خسته سهر ریځگای،
تا خه لکی تر شوونی ټاینه که ی نه که ون.

نهم ژن و میړده پیسه، هه رچیان ده کرد، له دژایه تی کردنی
پیغه مېهر (صلی الله علیه وسلم) پیلانه کانیان شکستی ده هیتاو سهری
نه ده گرت، به لام کاریکی خراپ ژیان نه جامدا، نه ویش ته لاقدانی کچانی
پیغه مېهر (صلی الله علیه وسلم) بوو، تا کو کاریگری هه بی له سهر
ده روون و که رامه تی پیغه مېهر (صلی الله علیه وسلم) تا کو بتوانی
نازاری (محمدی) (صلی الله علیه وسلم) برازای بدات، بویه فره مانی
به (عوتبه) ی کوری کرد، که به چیه لای پیغه مېهر و (روقیه) ی کچی
ته لاق بدات، (عوتبه) به قسه ی باوکی کردو چوو بو لای
پیغه مېهر (صلی الله علیه وسلم) و که که ی که (روقیه) بوو ته لاقی
داو، گه رایه وه لای باوکی و هه والی ته لاقدانه که ی به باوکی راگه یاند،
له کاتیکدا (روقیه) هیشتا نه گوازا ربووه هه ره له ماتی باوکی دابوو،
واته بهس ماره کرابوو.

نیز (روقیه) هه ره له لای دایک و باوکه به پیره که ی مایه وه، له ناو
سوژو خو شه ویستی نه واندا به رده وام بوو.

نه گه نهم دوو نه گریسه (نهبو له هه ب) و (نوم جهمیل) ی خیزانی،
سهر که وتوو بوون له و پیلانه ی گپړایان له دژایه تی و نازاردانی
پیغه مېهر (صلی الله علیه وسلم) که نازاردانی گه وړه ترین مرؤه بوو؟..

له وه لامي نهو كارو كرده وهيان خوداي گهوره به پيغمبهرى
فرموى: ﴿وَاللّٰهُ يَغْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ...﴾ (المائدة: ٦٧).

واته: (دلتيا به) خوا ده تياريزيت له شهرو خراپه ي خه لكى،..
بيگومان (نه بو له هه ب) و خيزانه كه ي له هه ردوو جيهاندا دورانديان و
خزيان ته تسليمى ناگرى دوزه خ كردو به كافرى مردن، به لام
(روقيه) ي گهنج و لاو كچى (خه ديجه) ي پاك و گهوره (ره زاي خواي
له سه رييت)، سه ركه وت و برديه وه كه دواتر شوى به (عوسمان) ي
كورى عه فان كرد. بهو پياوه خواپه رست و به ريزه. پيغمبهر (صلى الله
عليه وسلم) پرورزبايى لى كردن. نهو نافرته تانه ي كه له روژى بووك
گواسته وه دا ناماده بوون دهيان وت: احسن شخصين راي انسان رقيه
وبعلها عثمان

واته: باشعرين كه سمان ديت له مروژ، رويهو ميژده كه ي عوسمان.
پاشان خوداي گهوره له سورته ي (نور) دا ده فرمويت: ﴿الْخَيِّثَاتُ
لِلْخَيْثِثِ وَالْخَيْثُونَ لِلْخَيْثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِ وَالطَّيِّبُونَ
لِلطَّيِّبَاتِ﴾ (النور: ٢٦).

واته: ژنانى ناپاك بو پياوانى ناپاك و پياوانى نابوخت بو ژنانى
نابوخت، نافرته تانى پاكيش بو پياوانى پاك و پياوانى پاكيش بو نافرته تانى
پاك.

(ثوم جهمیل) ی پیس بۆ (ئەبو لەهەب) ی پیس بوو، (روقیه) ی پاکیش بۆ (عوسمان) ی پاك بوو. (خوا لێیان رازی بێت).

با سەرنج بدەینە ئەم نایەتانه: ﴿وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا﴾ (٨٧) (النساء).

واته: جا کێ هەیه قسەو گوفتاری لە فەرمايش و فەرموودهی خوا راسترو دروست بێت؟

﴿وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا﴾ (١٢٢) (النساء). واته: جا کێ هەیه راسترو دروست له خوا به لێنی خۆی بباته سەر؟

﴿إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ﴾ (١٢٨) (النحل). واته: بە راستی خوا لە گەڵ ئەو کەسانە دایه کە خۆیان پاراستوو له گوناھو هەروەها ئەوانەش کە چاکە کار و چاکە خوازن.

(روقیه) و (عوسمان) ئەم ژن و مێردە پاك و باشە ژیاڵکی بەختە و هەریان بردە سەر، منداڵێکیان بوو، ناویان لێنا (عەبدوللە) ئەم منداڵە لە تەمەنی (٦) سالتیدا کە لە شیرێک بە دەنووک لە چاوی داو تووشی وەرەمی کرد، بەهۆیەوه نەخۆش کەوت و دوای مرد.

قورەیشییەکان دەستیان کرد بە ئازاردانی ئەو کەسانە ی کە باوەڕیان هێناوه و موسلمان بوون، ئازاری زۆریان پێگەیاندن و جوهرەها سزایان بە لاشەو دەروونیان دەگەیاندو زۆر بێ وێژدانانە لە گەڵیاندا دەجووڵانەوه. موسلمانەکان و پێغمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) زۆر

له دهستان بېزار بوو بوون، بهلام چاره يه کيان نه بوو، نه يان دهزاني چي بکهن. چوڼ خوږيان له دهستان رزگار بکهن، بو شوين و په نايهک بچن و لموان دوور که ونه وه.

کوچ کردن بو حبه شه

پتغه مېهر (صلي الله عليه وسلم) ريگای به هاو له کاني دا کوچ بکهن بو ولا تي حبه شه، تاوه کو بتوان به نازادي خوا به رستي خوږيان نه بجام بدن.

موسلمانان کان رويان کرده حبه شه که ژماره يان به پياو ژن و مندا له وه (۱۵) يا خود (۱۶) کهس بوون، (عوسمان) و (روقيه) (رهزاي خويان له سهر بيت) له نيو کوچه به ره کاند ا بوون. له و کاته ولا تي حبه شه پاشايه کي داد به روه ري تيد ابو، به ناوي (نه جاشي)، زوري له کهس نه ده کرد له گه لدا باش بوو.

جاري کي تر (خه ديجه) تافي ده کري ته وه به دور که و تنه وه ي که چه که ي له گه ل زاوا که ي بو ولا تيک هيچ خزم و که سيک و ناسيار يکي لي نييه ، جا ده بي باري دهروني (روقيه) چوڼ بيت ، له کاتيکدا له دايک و باو کي دورد ه که و پته وه ، مه که کي خو شه ويست جي به پلي ت و باو ک و داي کي جي به پلي ت ، له کاتيکدا خه کي شاري (مه که) هه مو يان دژايه تي باو کي ده کهن و هه رده م باو کي له ژير هه رده شي بي

باوهره کاندایه ، خزمه کانیان پتش نهوانی تر ههره شدی کوشتنی پیغمبر
(صلی الله علیه وسلم) ده کهن.

ده بی چمند ناخوش بیت، کاتیک مروقه کان بههوی زولم و
نازاردانیان له خوشه ویستان و نیشتمانیان دوور ده کهنه وه، یان بۆ
نهر دایک و بارکانه ی له جگهر گوشه کانیان داده برین بههوی ستمی
مروقه خراپکاره کانه وه.

کاتیکی زۆر ناخوش و پر نازار بوو ، بۆ پیغمبر و (صلی الله
علیه وسلم) بروداره کان ، که نه ده زانرا چی به سهر نهم برودارانه
دیت.

ده بیت له دوور که و تنه وه و جیا بوونه وه ی خوشه ویستان ناخوشتر
هه بیت؟! فرمیسک له چاره کان دههاتنه خواره وه، دله کانیان له
ناخه وه ده کولا و نه یانده توانی دان به خو یاندا بگرن و فرمیسک نه پرژن.
پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) دهستی کرد به دوعاو پارانه وه له
باره گای خودای گهره دا، داوای له خودای گهره کرد، که هه موو
بروداره کان پارژیت، به تایهت نهم کۆمه له که سه ی خو یان
ناماده کردووه بۆ کۆچ کردن، له دهستی ستم راده کهن و ناماده نین
ملکه چی ستمکاران بن، وهک نهوان خوانه ناس بن و به نه فامی برین.

نهم به پرژانه ی له جاری به که مدا کۆچیان کرد بۆ حه به شه بریتی
بوون له مانه: (زوبهیری کوری عهوام) و (موسعه بی کوری

عومه(یر) و (ئەبوسەلە) و خێزانە کە ی (ئوم سەلە) و (ئەبو حوزەیفە ی کورپی عوتبە) و (سوهەیلە) ی خێزانی، و (جەعفەری کورپی ئەبو تالیب) و خێزانە کە ی (ئەسمای کچی عومەیس) و (عوسمان کورپی عەفان) و (روقیە) ی خێزانی (رەزای خویان لە سەر بیست) ... هتد

موسڵمانەکان گەشتنە (حەبەشە) شتی باشیان لە (نەجاشی) ی پاشای ئەو ولاتە بینی. (نەجاشی) پێشوازی لیکردن و بە پیاوێکی راکەیاندا، کە باشترین هەتسو کەوت لە گەڵ کۆچەرییەکاندا بکەن و رێزیان لێ بگرن، رینگای گرت لە هەموو کاریکی ناشرین بەرامبەریان بکەیت، سزایەکی گەورە ی دیاریکرد بۆ کەسیک تازاریان بدات، بۆیە قەشەکان، ئەم پێشوازییە ی نەجاشیان بۆ کۆچەرەکان پێ ناخۆش بوو. قورەیشییەکان و هەفدیان نارد، لە گەڵ دیارییەکی زۆر، بۆ (نەجاشی) پاشای (حەبەشە) تاوێکی کۆچەرەکانیان بداتەو، چونکە بە (نەجاشی) بیان وت: ئەمانە لە قەومی ئێمە رایانکردووە وازیان لە ئێمە باب و بایرانیان هێناوە.

(نەجاشی) داواکە ی ئەوانی رەتکردەو، کە یە کسەر بیان داتەو، تاکو نەزانیت میوانەکانی داوای چی دەکەن، کۆچەرەکانی بانگکردو کۆی کردنەو کە (جەعفەری کورپی ئەبو تالیب) نوێنەریان بوو، هات بەرامبەر (نەجاشی) و هستاو (نەجاشی) هەر پرساریکی لێ دەکرد ئەو وەلامی دەدا یەو و راپۆرتێکی بۆ (نەجاشی) خۆیندەو. (نەجاشی) کاتی

زانی موسلمانان له سهر هه قن و قوربه بيشه كان له سهر ناهه قن
وسته ميان لی کردوون، وه فدی قوربه بيشه کانی دهر کردو دیاری
به کانیانیشی پتدا ناردنه وه.

نوینه ری قوربه بيشه كان كه بينان (نه جاشی) پشتگیری له
موسلمانان ده كات و ریزی نهوانیشی نه گرت، به ناچاری و
سهر شوپی گه پانه وه (مه ككه).

(نه جاشی) به (جه عه ری كوری نه بو تالیب) و هاوه له کانی گوت:
ئیه لیته دلتيان، ته گهر چیا به كم له زیر بدنه ئی ناهیتم یه ك پیاو له
ئیه نازار بدریت.

كاتيك موسلمانان گویان له وته کانی (نه جاشی) بوو، دلتيان
خوش بوو، دلتياش بوون كه ترسی دوژمنه کانیان نه ماوه و ئیتر به
نازادی له و ولاته دا دهژین، ههستیان کرد به هیتز بوون، كه پیشتر
ههستیان به لاوازی خویان ده کرد. دادگه ری پاشا زۆر دلخوژی
کردن، سوپاسی زۆری (نه جاشی) یان کرد، بۆ ئه و پرپاره و
نه وه تهوێسته راست و جوانه ی دهرهق به وان نهجمی دا، دهر کردنی
دوژمنه کانیان و نواندنی هه تهوێستیکي مهردانه بهرامبه ر دوژمنه کانی
نایینی خودا.

هه واته نه بوو، له نیوان (حه به شه) و شاری (مه ككه) دا، كۆچه ره كان
ناگیان له كه سوکاریان و ئیماندارانی شاری مه ككه دا نه بوو، پیغه مبه ر

و (صلی اللہ علیہ وسلم) موسلمانہ کانی تر هه والئیکی
 کۆچبهره کانیان نه ده زانی و نه یان ده زانی هه والیان چی یه.
 پتغمبهر (صلی اللہ علیہ وسلم) له گهل خه دیجی خیزانیدا زور
 بیری کچه که یان و عوسمان و موسلمانہ کانی تریان ده کرد، نه گهر
 هه والئیکیش هه بی و بییستی، وهك ئه وه نیه که به چاو ده بیینی.
 وه کۆچبهره کان هه ردهم چاره پروانی هه والئی شاری مه که که یان ده کرد،
 تا کو بزانی، شاری مه که که چۆنه و پتغمبهر و موسلمانہ کانی تر حالیان
 چۆنه.

گه رانه وهی به شیک له نیمانداران بۆمکه

روژنیک، پیاویک هاته حه به شه، که خوشترین هه والئی به کۆچبهره
 موسلمانہ کان دا، نه وانیش باوه ریان پتی ی کرد.
 هه والئه کهش هه والئیکی گه وره و دلخۆشکه ربوو، که موسلمانہ کان
 زور دلیان پتی خوش بوو، نه ویش موسلمان بوونی خه لکی (مه که که)
 وه موسلمان بوونی (عومهری کورپی خه تاب) و (هه مزه ی کورپی
 عبدولموتهلپ) ده کری به هزی نه وانه وه خه لکانیکی زور پتیه ناو
 نایینی پیرۆزی نیسلامه وه. کافره کانیش نه توانن بهو شیوه یه چیت
 نازاریان بدهن. بۆیه کۆچبهره کان ئاره زووی گه رانه وهی شاره که ی
 خویان کرد، بۆ ئه وهی شاد بینه وه به دیداری که سوکاریان و

پېغمبەرى پېشەوا (صلی اللہ علیہ وسلم) بە تایبەتیش
روقیە) و (ئیمامی عوسمان) خویان لی رازی بیت.

بۆیە ھەندیک لە کۆچبەرەکان بپاریاندا بە گەرانەوویان بۆ شارێ
(مەککە). لەنێو کۆچبەرە گەراوەکان (روقیە) و (عوسمانی کورێ
عەفان) ی ھاوسەری لەگەڵدا بوو. پێش ئەوەی بگەنەوێ شارێ (مەککە)
بینیان ھێشتا نێوانی موسڵمانەکان و قورەیشییەکان ناخۆشە، بۆیە
کۆچبەرەکان نەیان دەزانی بچنەوێ (حەبەشە) یاخود بگەرنەوێ ناوشارێ
(مەککە) و لەنێو موسڵمانەکاندا بچنەوێ.

(روقیە) و (عوسمان) ی ھاوسەری ئەوان یەكسەر بپاری ھاتنەوێ
ناوشارێ مەککەیاندا، چونکە جیا بونەوێ خۆشەویست و نازیزان
ئاسان نیە.

دووباره کۆچکردن بۆ (حه به شه)

کاتیک قوریشیه کان زانیان موسلمانان کان گهراونه تهوه بۆ شارى (مه کهکه)، دهستان کردهوه به نازاردانیان، (روقیه) و (عوسمان)ى هاوسهرى نارامیکى زۆریان گرت، چونکه نزیك بوون له پتغمهبر و (صلی الله علیه وسلم) (خه دیجه)ى دایكى ئیمانداران، گرنهگرتن قورباناندا.

قوریشی یه کان فشاری جهستهی ودهرونی زۆریان دروست کردبوو، له سهر برواداران که دان به خوداگرتنی زۆری دهووست، کاتی به شیوازی زۆر نامرؤفانه موسلمانان کان نازار دهدا، بۆیه موسلمانان ناچاربوون دووباره بگهڕێنهوه ولاتی هه به شه، واته: (بۆ جاری دووهم دهستان کرد به کۆچکردن).

زیاتر له نایینی پیروزی ئیسلام تیده گهیشتن و موسلمان دهبوون، واته: (تا دههات ژمارهیان زیادى ده کرد)، موسلمانان بهردهوام بوون له نارامگرتن، بهرامهر نهو هه موو نازارو نه شکمجه زۆرهی بی باوه ران. پتغمهبر (صلی الله علیه وسلم) فهرمووی: روقیه و عوسمان یه کهم کهس که کۆچیان کردی له پاش هه زه تهی (لوط) و هه زه تهی (ابراهیم) (سهلامی خویان له سه ربیت).

(خه دیجه)ى دایكى (روقیه) نهیده زانی ئیتر جاریکى تر چاوی به کهچه خۆشه وسته کهى ناکه وێنه وه، نه مه دوا بینینانه له م جههانه دا.

(خەدیجە) لەخەممی دوورکەوتنەوهی کچە نازیزەکەیی دایە، نازانیت مەرگ مەودای نادات جارێکی تر کچە شیرینەکەیی بێنیتەوه، بەلکو مەرگ بۆ شوێنێکی تری دەبات، کە لەوێدا لە هەموویان دوور دەکەویتەوه و کەس ناتوانێ یارمەتی بدات و فریای بکەوێت، تەنها کار و کردەوه چاکەکانی خۆی نەبێت، لە دواى مردنی بەکەلکی دێت. لە سەفەری ئەم جاره روویه جارێکی تر لە دنیا دایکی ناییتەوه، پێغمبەر (صلی الله علیه وسلم) بە لەدەست دانسی (خەدیجە) زۆر دڵسەنگ بوو، لەلایەکی تر (روویه) ی کچی و (عوسمان) و نێماندارەکانی تری ئی دوورکەوتنەوه لە (حەبەشە) ن و دەربەدەرن، کچی بەرگەیی ئەو هەموو خەمە زۆرە دەگرێت، لەکاتی کدا بە بەردەوامی لەلایەن بێ باوەرەکانیشەوه نازاری زۆر دەدرێت، بەلام ئەوهی ئومێدو هیوای بوو، دلی خوش دەکرد، رۆژ لەداوی رۆژ خەلک زیاتر لەنایینی پیرۆزی ئیسلام تێدەگەیشن و موسلمان دەبوون، واتە تادەهات ژمارەیان زیادی دەکرد.

دووبارە گەڕانەوهی گۆچبەرەکان بۆشاری مەککە

لەناوشاری (مەککە)، نازاوەش لەناو (حەبەشە) پەیدا ببوو، بۆیە گۆچبەرەکان بڕیاری هاتنەوهیان دا بۆناو شاری (مەککە) .
کاتێک گەشتنەوه جی (روویه) لەگەڵ (عوسمان) ی هاوسەریدا یەکسەر چوون بۆ ماتی پێغمبەر (صلی الله علیه وسلم) بۆ ئەوهی

چاویان به پیغمبرو (صلی الله علیه وسلم) (خدیجه) بکهوت، به لام کاتیک (روقیه) چووه ژووره وه، تهنها چا وی به (نوم کهلسوم) و (فاتیمه) کهوت، له مائه وه بوون. (روقیه) پرسیری دایک وباوکی کرد، له کوین؟

(نوم کهلسوم) و (فاتیمه) وه لامیان دایه وه، که باوکیان چووه بۆ پیشوازی موسلمانان کۆچبهره کان، له وه لامی پرسیر دهرباره ی دایکیان، (نوم کهلسوم) و (فاتیمه) دایانه پرمه ی گریان، (روقیه) تیگه یشت که دایکی نه ماوه وه فاتی کردوه، (روقیه) لهم باوه په دا نه بوو لهم کاته دا گوئی به ووشه ی مردنی دایکه پاک و خوشه ویسته که ی بزینگیته وه، وتی: ﴿إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾ نارامی گرت و رازی بوو به قهزاو قهدهری خودا، به گریانیکی به سۆز بۆ دایکی گریا، له دهروونه وه بۆ ده کولا، (زهینه ب) ی خوشکی له مالی میرده که ی (نه بو عاص) بوو له (مهککه) دواتر هات، هه موو خوشکه کان به یه کتر شادبوونه وه.

(روقیه) رووداوی خۆی و ئیماندارانی بۆ خوشکه کانی گپرایه وه، لهم کۆچه ی کردبووی بۆ ولاتی حه به شه، خوشکه کانیشی رووداوه ناخۆشه کانی (مهککه) یان بۆ گپرایه وه که به دهستی کافرو به ته رسته کان دیبوویان، گفت وگۆکانیان ته واره بوو کاتیک پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) گه پرایه وه مان، نه م دیمه نه پر بوو،

لهخۆشهويستی وسۆزو لهباوهش گرتن، كه ماوهيهكى زۆرو دوورو درێژه، پێغه‌مبەر (صلی الله عليه وسلم) له (روقيه) دابرابوو، (روقيه) هەرگیز رووی باوکی نه‌وها به‌خه‌مناکی نه‌دیتوو و، هه‌ستی کرد، مردنی دایکی ته‌واو کاری له خۆشه‌ويست (صلی الله عليه وسلم) کردوو، (روقيه) شانه‌شانی باوکی راوه‌ستا بۆ نه‌وه‌ی پاتپشتی ته‌واوی بکات و كه‌مێك له خه‌مه‌کانی ئی كه‌م بکاته‌وه‌و، هه‌ندێك خۆشی ب‌خاته دل و ده‌روونی خۆشه‌ويست (صلی الله عليه وسلم).

كۆچکردن بۆ (مه‌دینه)

بته‌رست و بـی باوه‌په‌كان به‌رده‌وام بوون، له ئازاردانی مو‌س‌لمانه‌كان و پێغه‌مبەر (صلی الله عليه وسلم)، به‌ به‌رده‌وامی نازاری جه‌سته‌یی و ده‌روونیان ده‌دان.

پێغه‌مبەر (صلی الله عليه وسلم) پێگایدا به‌ ئیمانداران، كۆچ بکه‌ن بۆ شاری مه‌دینه‌ی پیرۆز، بۆلای ئیمانداره‌کانی نه‌وی.

بۆنه‌وه‌ی ئیمانداران له‌ده‌ست سته‌می گاوران رزگاریان بـیت و له‌وی به‌ئازادی خواپه‌رستی خۆیان بکه‌ن و کار به‌ به‌رنامه‌ی (قورئان) بکه‌ن، ئیمانداران تاك تاك وجۆت جۆت كۆچیان کرد، به‌ره‌و شاری مه‌دینه، له‌پیش هه‌موویاندا (روقيه) و (عوسمان)ی هاوسه‌ری، له‌ویشدا (ئه‌نصار)ه‌کانی خه‌لكی (مه‌دینه) زۆر به‌ گه‌رم و گورپی و پێزه‌وه

پیشوازیان لی کردن، دواچار پیغمبریش (صلی الله علیه وسلم) له گهل (نهبوبه کر)ی هاوه لیدا کۆچیان کرد.

پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) خوشه ویستی و برابیه کی پتهوی له نیوان نهصارو کۆچبهره کاندای دروست کرد، تاك و مالتی خویشان به یه کتر به خشی. نه نصاره کان له مالتی خویشان نه به خشییه وه و نه یاندا به کۆچبهره کان. خودای گه وه ره له باره ی نه نصاره کان ده فرموویت: ﴿يُجِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَن يُوقْ شَحْنًا لِّنَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ (الحشر).

واته: نهوانه شیان خوش دهویت که کۆچیان کردوه بۆ لایان و له دل و دهروونیاندا جیتی هیچ جۆره ههسوودی و بهخیلیهك نایسته وه (له سهر نهوه ی که بهشی کۆچبهران دراوه و بهشی نهوان نه دراوه)، ههز به به خشییه دهسته که وته کان بهوان ده کهن، فهزلی نهوان ده دهن به سهرخویناندا ههز چهنده ههزارو نه داریشن، جا نهوه ی خو ی له نه فسی رهزیلی بهار تیزیت و زال بیت به سهریدا، نا نهوانه ههر سهر فرازن.

(روقیه) و (عوسمان کورپی عهفان) ی میردی جیگای ریتزکی زۆر بوون له م کۆچکرده نا، چونکه سی جار له سهریهك نیشتمان و خوشه ویسته کانیاں به جیه یشتبوو بۆ جیه یه جیکردنی فهرمانی خودای

گه وره، جهاد کردن بوو له پټنوی خودای گه وره، ره خودای گه وره
پاداشتی چاکه کاران له بیر ناکات.

پټغمبر (صلی الله علیه وسلم) له گهل (نه بوبه کری صدیق) (خوا
لئی رازی بیت) له مه ککه وه به پئی که وتن به ره وشاری (مه دینه)
له ریگادا چورونه ناو نه شکه و ټیک، بوخو حه شاردان له به ریپا وه ره کانی
(مه ککه) که به دوا یانه وه بوون. هر لهو روژه دا بوو خیزانی (نه بوبه کری)،
(سه ودهی کچی زومعه) وه فاتی کرد، یه کهم نافرته ټیک بوو له
نیمانداران دوا (خه دپیج) وه فاتی کرد.

پټغمبر (صلی الله علیه وسلم) دوا ی گه یشتن بو مه دینه
نوینه ریکی نارد به دوا ی که که کانی (نوم که ل سوم) و (فاتیمه) دا،
که له لای که سوکاری له وی به جی مابوون، (نه بوبه کری) یش (خوا لئی
رازی بیت) (عبدالله) ی کوری نارد بو ناگادار کردنه وهی که سه کانی
و بیان هیتی، (عبداللہ) له گهل (عائشه) خوشکی (خوا لیان رازی
بیت) کوچیان کرد بو مه دینه.

(روقیه) ده بی پشو و بدا

(روقیه) کوچی دوا یی کردنی دایکی ، زور کاری تی کردبوو،
وه کو بریتیک بوو بوی و نازاری پتی ده خوارد، هیچ ده رمانیک
چاره سهری نه ده کرد، نه وه برو نه خوش کهوت و تووشی نازاری

زۆربو. كاتيك پىغمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) بانگی ئیماندارانى
 كرد، بۇ شەركردن لە گەل بى باوەرانی (مەككە)دا، (عوسمانى كورپى
 عەفان) خۆى نامادە كردو خۆى بە يەكەم سەرباز دادەنا بۇ شەركردن
 لە گەل ھاوەلدانەرەكان، بەلام پىغمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم)
 فەرمانى پێدا كە ئەو بە شداری شەركەكات بەلكو چاودێرى (روقیە)ى
 خێزانى بێت وشەوئوونى لە گەلدا بكات. (عوسمانى كورپى عەفان)
 هیچى بۇ نەكرا تەنھا گوێرایەتلى كردنى فەرمانى پىغمبەر(صلی اللہ
 علیہ وسلم) نەبێت.

(روقیە) رۆژ لەدواى رۆژ لاوازتر و تەنگەنەفەستەر دەبوو.
 (عوسمانى كورپى عەفان) (رەزای خواى لەسەربێت) زۆر سكى بە
 (روقیە)ى خێزانى دەسووتا و سۆزو خوشەویستى تايەتى بۇ دەردەپرى
 ، (روقیە) تواناو هێزى لەبەردا نەمايو، تەنھا دوعاى دەخوێندو لەبەر
 خوداى گەورە دەپارایەوه.

شەپى (بەدر) دەستى پێكرد، ھەر لەسەرەتای شەپەكەداو لە يەكەم
 ساتدا (عوتبەوشیبەى كورپى رەبیعە) و (وھلىدى كورپى عوتبە)
 بەدەستى شێرى خودا (ھەمزەى كورپى عبدالموتەلىب) و سوارچاكي
 موسلمانان (عەلى كورپى ئەبو تالیب) بە ھاوھەكى زۆر كەم كوژران ،
 سەرى (ئەبو جەھل) یش برا كە گەورەترین دووژمنى خودا و پىغمبەر
 (صلی اللہ علیہ وسلم) بوو، بەدەستى (عبدالله كورپى مسعود)

کوژراو (بیلال کوری رباح) که بانگدهری پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) بوو، (نومه‌ی کوری خه‌لف) ی کوشت.

پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) په‌نای برد بۆ خودای گه‌وره که یارمه‌تیاں بدات، له‌سهرکه‌وتیاں، نه‌وه‌بوو، خودای گه‌وره به‌سهرکردایه‌تی فریشته‌ی خوی حه‌زره‌تی جبریل هزار فریشته‌ی ره‌وانه‌کرد، بۆ یارمه‌تی موسلمانان، خودای گه‌وره له‌سوره‌تی (الأنفال) دا ده‌فرموویت: ﴿إِذْ تَسْتَفِئُونَ رَبَّكُمْ فَأَسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِالْفِ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ﴾ (۹) واته: (یادی نه‌و کاته بکه‌نه‌وه که له‌په‌روه‌دگار تانه‌وه ده‌پارانه‌وه و داوای یارمه‌تیاں لی ده‌کرد، خوایش خیرا هات به‌هاناتانه‌وه و فرموی: به‌راستی من به‌هزار فریشته‌ی تر یارمه‌تی و کۆمه‌کیتان ده‌کم به‌شوین نه‌وانی تردا.

گۆره‌پانی شه‌ر پرېبوو له‌لاشه‌ی هاوه‌لده‌نه‌رو و بی باوه‌پاندا، پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) فرمائی به‌نیمانداران کرد، که لاشه‌کانیان بشارنه‌وه، له‌(به‌در). کاتیک لاشه‌ی (نومه‌ی کوری خه‌لف) یان هه‌لگرت، لاشه‌ی دارزابوو، پارچه‌پارچه‌بوو، بۆیه له‌شوینی خوی به‌جیاں هیشت و به‌ردیان له‌سهر که‌له‌که‌کرد، تا لاشه‌که‌ی بزربوو. به‌لینی خودای گه‌وره دپته‌جی له‌کاتیکدا به‌لینی سهرکه‌وتنی به‌موسلمانان داوه، ﴿وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ

الْمُؤْمِنِينَ (٤٧) ﴿الرَّوم﴾. واتە: (ئەوسا ئێر سەرخستنی ئیمانداران بە
 ئەرکی سەرشارنی خۆمان زانی و سەرکەوتمان پێ بەخشین).
 خودای گەوره بە فریشتە پێرۆزەکانی یارمەتی موسڵمانانی دا
 تاسەریان بخت ، لەپێش هەموو فریشتەکانیش حەزەرەتی
 (جبریل)، (سەلامی خوای لەسەر).

شەڕ کۆتایی هات و تەم و مژی شەڕ نەما، پێغەمبەر و هاوێڵەکانی بە
 سەرکەوتوویی گەڕانەوه، ئالای سەرکەوتن لەسەر سەریان دەشەکایەوه
 ، بە هەموو دەنگی خۆیان تەکبیریان لێدەداو دەیانگوت (الله اکبر، الله
 اکبر) و سەپاسی خودای گەورەیان کرد، بۆ ئەو دەستکەوتەیی کە
 خودای گەوره بەلێتی پێدابوون، بەلێتی خۆی هێنایە جێ و سەرکەوتنی
 بۆ مسۆگەرکردن. دەنگی باوەڕداران بە بەردەوامی دەهات و (الله
 اکبر الله اکبر) یان دەوت ، بەرهو ناو شاری (مەدینە) دەگەڕانەوه ،
 لەوکاتەدا لێوەکانی (روقیە)ی نازداری کچی پێغەمبەر (صلی الله علیه
 وسلم) و خێزانی (عوسمانی کورپی عەفان) (خوا لێی رازی بێت)
 شەهادەیی دەهێناو دەبێگوت: ((أشهد ألا إله إلا الله وأشهد أن محمداً
 رسول الله))، بەردەوام بوو تاكو وەفاتی کردو گیانی پاکی سپارد، لە
 گەڵ هاتنی یەكەم مۆژدەیی سەرکەوتنی موسڵمانان لە شەڕی (بەدەر)،
 خاتوو (روقیە) گیانی پێرۆزی سپاردە خالقی گەوره. (عوسمانی
 کورپی عەفان) بۆ ئەم خێزانە بەوه‌فای خۆشەویست و دڵسۆزەیی

فرمیسک له چاره کانی هاته خواره وه و، ووتی: (إنا لله وإنا إليه راجعون). کاتیک (خه دیجه) ی پاک وه فاتی کرد، (روقیه) له لای دایکی نه بو، له بهر نه وه ی له (حه به شه) بو، دایکی له دووری نه و سه ری نایه وه، نه مړوش که نه و له سه ره مهر گدا بو، وه فاتی کرد وه، باو کی له لا نه. مه گهر هه موویان له رۆزی قیامت و له سه ره حه وزی که سه ره به یه ک شاد دبسه وه، به پشتیوانی خوا. وه فاتی (روقیه) له سالی دووه می کۆچی بو. (عوسمان) پرساری کرد له پیغمبه ر (صلی الله علیه وسلم) پاداشتی من چیه له جهنگی به در؟! پیغمبه ر (صلی الله علیه وسلم) فرمووی: تۆ به یه کیک له به شداران جهنگی (به در) داده نریت.

خاتوو / ئوم که لسوم

(رهزای خوای لهسه ر بیّت)

نوم که لسموم (رهزای خوای له سهر بیټ) کچی سییه می
 پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) بوو، له (خه دیجه)، نهویش وهك
 كچه كانی تری پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) له مالتی پیغمبر ایه تی
 پهروه ده کرابوو، له سهر پاکی و حه یاو ته قواو خودا په رستی. کاتی
 پیگه یشت له لایه ن خزمه کانی بهوه خوازینی کرا، که نهو کاته هیشتا
 نایدت دانه به زیوو، پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) په یامی بو
 نه هاتوو.

له غمایش کردنی ژبانی روقیه (رهزای خودای له سهر بیټ)
 تیشکمان خسته سهری بویه پیوستی به دوباره بونه وه نیه. وهك
 خوازینیان له لایه ن مامی پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) (نه بو
 له هب) و (نه بو تالیب) چوونه لای پیغمبر و خوازینی (روقیه) یان
 کرد بو (عوبه) و (نوم که لسموم) بو (عوتیه) ی کورانی (نه بو له هب
). دواتریش روداوه که بهر و کوی چوو، چیان به سهر هات.

(نه بوله هب) و (نوم جه میل) تا ده هات زیاتر نازاری پیغمبر یان
 (صلی الله علیه وسلم) ددها، به لام پیغمبر (صلی الله علیه وسلم)
 زیاتر موکرتر ده بوو، تا ده هات به هیتر تر ده بوو، له بانگه وازه که یدا.
 دواتر بانگه وازه که ی پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) سهر کهوت
 هر چه ند نمونده ی وهك (نه بوله هب و نوم جه میل و نه بو جه هل)

ته گهره یان ده خسته سهر ریځگای بانگه وازه کهای بۆ ئه وهی
سهر نه که ویت.

ئهو که سانهی که له ره حهتی خودای گه وړه بئی بهش کرابوون،
همردهم خه ریکی ئاژاوه نانه وه و دوژمنایه تی پیغه مبه ر (صلی الله علیه
وسلم) بوون، جوړه ها نه خشه و پیلانی پیسیان داده نا له دژایه تی
پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم).

(ئهو له مهب) به (عوتیه) ی کوړی گوت: روت له من حه رام
بئی تا نه چی یه لای (محمد) و که که کی ته لاق نه ده ی.

پیش نه ویش (عوتیه) کوړی نار دبوو، بۆ ته لاق دانی (روقیه)،
(عوتیه) له سهر قسه ی بابی و دایکی هه لسا چو وه لای
پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) که خه لکی له چواره وری بوو، پشی
وت: ئهو که که که تم ته لاق داو، کوړر ده که م به دینه که ی تو، وازم له
که که که ت هینا، نه منت خو ش بوئ و نه منیش تو م خو ش ده وئ، پاشان
په لاماری پیغه مبه ری داو کراسه که ی دراندو له به ری کرده وه و نفی لی
ی کرد.

پیغه مبه ریش (صلی الله علیه وسلم) به رامبه ر به و کرده وه ی دو عای
لی کردو فرمووی: (اللهم سلط علیه کلباً من کلابک).

واته: ((خودایه سه گیک له سه گه کانی خوئی به سهردا زال بکه)).
 (ئه بو تالیب) لهوئ بوو، ئهم دو عایه ی بی ناخۆش بوو، زانی دو عاکه ی
 قه بوله، به پیغه مبه ری (صلی الله علیه وسلم) ووت: چیت کرد؟
 ئینجا (عوتیه) گه پرایه وه لای باوکی، باوکی لئی پرسی: عوتیه
 چیت کرد؟

ئه ویش روودا وه که ی بو باوکی گه پرایه وه، که چی به پیغه مبه
 (صلی الله علیه وسلم) کردو وه و ئوم که لسمو کی کچی ته لاق داوه.
 ئه بوله هه ب ووتی: ئه و چۆن وه لامی دایه وه؟
 عوتیه ووتی: دو عای لی کردم و وتی: ((خودایه سه گیک له
 سه گه کانی خوئی به سهردا زال بکه)).

باوکی ووتی: کوپم باوه رت به دو عای (محمد) نه ییت. (ئه بو
 له هه ب) و ژنه که ی هه رچهنده زۆر تر ترسان له م دو عایه ی پیغه مبه
 (صلی الله علیه وسلم) به لام به سهر خو یان نه ییتا.

(ئه بوله هه ب) و (عوتیه) ی کوپی له سهر سه فهر بوون، له گه
 کاروانچه کانی تر که و ته ری به ره و (شام)، له ریگادا لایاندا شویتیک،
 (راهیبیک) سه ره رشتی ئه و شوینه ی ده کرد، راهیبه که چوه لایان و
 بی گوتن ئه م شوینه درنده ی زۆری لی یه، له (شیرو که متیار) ناگاتان
 له خو تان ییت، (ئه بوله هه ب) ترسی دو عاکه ی پیغه مبه ری (صلی الله
 علیه وسلم) هه ره بوو، کاتی نوستن شویتیکی به رزیان بو (عوتیه)

راخست. شەو شېړێك هات، یەك یەك بۆنی كردن، تا گەيشته
(عوتەيبە) دايبە بەر كەلبەو چرێۆكان تاكو كوشتی.

هەندێك دەگێڕنەو: شېرەكە (عوتەيبە) ی بردو سەری شكاند،
كاتێ گەيشتنە لاى دواھەناسەى داو ووتى: ئەى قورپ بەسەر دايبە،
بەم خودايبە ئەمە دوعاى (محمد) بوو كارى لى كردم، ئەو لە (مەككە)
و من لە (شام).

(ئەبۇلھەب) ھەستى كرد ئەويش لە دوعاكەى پێغەمبەر (صلی اللہ
عليه وسلم) رزگارى نابێت، بە تايبەت كە رووداوى كورپەكەى
بەچاوى خۆى بىنى، بەلام هیشتا ھەر مۇسلمان نەبوو، بەردەوام بوو
لەسەر كەللە رەقیەكەى.

ئەم كارە چەپەلەى (ئەبۇلھەب و ئوم جەمیل) كە لەگەن
كورپەكانیان ئەنجامیاندا بە سوكايتى كردن بە پێغەمبەر (صلی اللہ عليه
وسلم) تەلاقدانى كچەكانى (ئوم كەلسوم و روقیە) ئازارىكى زۆرى
پێغەمبەریان (صلی اللہ عليه وسلم) دا. ئەم ئازارە ئەك ھەر بۆ
پێغەمبەر (صلی اللہ عليه وسلم) بوو، بەلكو بۆ گشت ئەندامانى
خێزانەكەیان ناخۆش بوو، بە تايبەتیش بۆ پێغەمبەر (صلی اللہ عليه
وسلم) و (خەدیجە)ى خێزانى، ئازارى زۆرىش بۆ (ئوم كەلسوم) و
(روقیە) بوو.

(ئوم كەلسوم) دواى ئەوھى خۆى و (روقىھ)ى خوشكى لەلايەن
 نامۆزايەكانيان تەلاق دران، زۆر دل تەنگ بوو، دواتر (روقىھ) مېردى
 كرد بە (نىمامى عوسمان) ولە گەل كۆچمەريەكان چوو بۆ (حەبەشە)
 ،(ئوم كەلسوم) لەلاى داىك و خوشكە بچوكەكەى (فاتىمە) مايەوھ
 و دواتر لە گەل باوكى بە پىزى و گىشت موسلمانەكان كەوتە بەر
 شالارى دىندانەى ھاوھلەدانەرەكان، رۆژانە ئاگاردارى ئازارو
 نەشكەنجەدانى خوشك وبرا موسلمانەكانى بوو، لەو لاشەوھ داىكى
 ھىدى ھىدى بارى تەندروستى خراپ دەبوو، ئەويش خزمەتى دەکرد ،
 دەويست ئەو خزمەتكردەنى(روقىھ) بۆ داىكى دەيكرد، ئەو پىرى
 بكاتەوھ.بە تاييەت لە دولتى (ئەبو تالىب) . داىكى بارى تەندروستى
 خراپ بوو، ئەو كچە خۆ راگر وئارامگرە رۆژانە پىشوازى لە باوكى
 دەکرد و خزمەتى داىك و خوشكە بچوكە نازدارەكەى دەکرد.

لەكاتى كۆچى دواى داىكە بەرپۆر وپ سۆزەكەى نامادە بوو، جگە
 لەوھى ھەر چەند جارى باوكى بۆ گەياندى پەيامى خودا دەردەچوو،
 ئەو دلە خورپەى دەگرت و دەستى بە دوعار نزا دەکرد تاوھكر خوداى
 گەورە باوكى سەركەوتوو بكات وپپاريزت.

ئەوھ بوو داىكى وەفاتى كرد و(روقىھ)ش لەلايان نەبوو، ئەويش
 فرمىسكەكانى دەباراندو سوپاسى خوداى دەکرد. (روقىھ)كاتى ھاتەوھ
 فرمىسيان داباراند جاريكى تر لەگەل خوشكە كۆچ بەرەكەيان

کۆبونووه وزهینه‌بیش هه‌رده‌م سه‌ردانی ده‌کردن ، جا چۆن واناکه‌ن
له‌کاتێک په‌روه‌رده‌ی ده‌ستی پێغه‌مبه‌ری خودان و قورئان له‌ مالتی نه‌وان
داده‌به‌زیتن...!!

شوگردنی (ئوم که‌لسوم) به‌ (عوسمان کورپی عه‌فان)

پاش شه‌ری (به‌در) می‌ردی (حه‌فسه‌) ی کچی (عومهری کورپی
خه‌تاب) (خوا لیان رازی بی‌ت) که‌ ناوی (خه‌نیس کورپی حوزافه‌)
بوو، پاش برینداری له‌ شه‌ره‌که‌دا، کۆچی دوا‌یی کرد.
دواتر عومهری کورپی خه‌تاب که‌ (حه‌فسه‌) ی کچی ییوه‌ژن بۆوه،
چوه‌ لای (ئه‌بو به‌کرو عوسمانی کورپی عه‌فان) بۆ نه‌وه‌ی که‌چه‌که‌ی
بخوازن.

به‌لام (عوسمانی کورپی عه‌فان) خوا لی‌ی رازی بی‌ت، وه‌لامی
(عومهری کورپی خه‌تاب) ی نه‌دایه‌وه، که‌ (حه‌فسه‌) ی ده‌وی یاخود نا،
(ئه‌بو هوره‌یره‌) ره‌زای خ‌وای لی‌ بی‌ت ده‌فه‌رموو‌یت: کاتی (روقیه‌)
کۆچی دوا‌یی کرد، (عوسمانی کورپی عه‌فان) گریا، پێغه‌مبه‌ر (صلی الله
عليه وسلم) فه‌رمو‌وی: بۆ ده‌گری؟

(عوسمان) له‌ وه‌لامدا وتی: له‌به‌رئه‌وه‌ی له‌ تۆ دوور ده‌که‌ومه‌وه‌و
تازه‌ له‌ تۆ داده‌به‌پیم، واته‌: (له‌ زاوايه‌تی تۆ).

پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) فرمودی: (جبریل - علیه السلام) پی را گویاندم که به فرمانی خوی گهوره، خوشکه کهی له تو ماره بکهم. هروه ها ده گیرنه وه: که پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) فرمودیه تی: "نیگام له ناسمان بز هاتوته خواره وه، که (نوم کهلسوم) بدهم به (عوسمان).

هاوسه گیری (نیامی عوسمان) و (نوم کهلسوم) ده گه پرته وه بز سالی (۳) ی کۆچی. به فرمانی خودای پهروه دگار (نیامی عوسمان) بوو به میردی (نوم کهلسوم).

(نیامی عوسمان) توانی قورنان کۆ بکاته وه و، بیری (معونه) ی کپی و ته رخانی کرد بز موسلمانان به بی بهرامبر، نوپه ری پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) بوو، له ناشتبوونه وه ی (خوده ییه) (صلح الحدیبیه) و، یارمه تی موسلمانانی زور ده دا، زور کاری تری نه جامدا وه. خو شه ویست بوو له ناو قوره ی شه کاند، بزیه قوره ی شه کان نه یان ووت: (حبك والرحمن.. حب قریش وعثمان). وه به (ذا النورین) ناسرابوو، چونکه دوو کچی پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) هاوسه ری بوون، له دوو کۆچکردندا به شداری کردبوو، نوپزی له دوو قیلده دا کردبوو.

(نوم کهلسوم) چوو له ی پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) و وتی: میردی فاتیمه باشه له میردی من واته: (نیامی علی).

پښه مېر (صلی الله علیه وسلم) پتی فېرموو ((خوداو پښه مېری
 خوښ دهوئ، خوداو پښه مېریش نه ویان خوښ دهوئ)). (نوم
 که لسوم) به باوکی ووت: میردی من خوداو پښه مېری خوښ دهوئ
 و خوداو پښه مېریش نه ویان خوښ دهوئ؟

پښه مېر (صلی الله علیه وسلم) فېرمووی: ((به لئی، زیاتر نه گهر
 چو ویت به هشت، ینجا شوینی میردی خوټ (عوسمان) ده زانی، که
 هیچ هاو له لیکي من نه شو یندیان نه، که نه وهیه تی، جا (نوم
 که لسوم) کچم چیت له وه باشر دهوئ؟ بؤ نه وه بخته وه ریه ی که
 به ده سته یناوه)).

دل باشی و کاره چاکه کانی (عوسمان) خوا لینی رازی بیت، مروؤ
 سهرسام ده کات، له گوټر ایه لئی یه کانی بؤ داواکاریه کانی خوداو
 پښه مېر (صلی الله علیه وسلم) زور ملکه چی داخوازی وفېرمانه کانی
 خوداو پښه مېر (صلی الله علیه وسلم) بوو، زور بیري خودای
 گه وره ی ده کردو قورنانی ده خویند، نه وهنده ره وشتی جوان و باشی
 هه بوو، نه گهر له بهر نه وهی (روقیه و نوم که لسوم) ی کچی پښه مېری
 (صلی الله علیه وسلم) له لاهووه، ناروان لیتاوه (ذي النورین)، نه ی
 چنده نور چاوه پتی ده کات له به هشتدا.

(ئوم كەلسوم) لە شەرى (فتح الفتوح) لە رزگارکردنى شارى
 مەككەدا چاوى گەش بوو، وەو بە دىتى باوكى، كە بىنى (بەكان)
 دەشكىتى تاكر (كەعبە)ى پىرۆز پاك بكاتەو، لە هاوبەشى بى باوەراند.

وہفاتی (ئوم كەلسوم)

(خوالى رازى بىت)

پاش تەمەنىكى پىر تەقواو خودا پەرسىتى، (ئوم كەلسوم) نەخۆش
 كەوت، لە مانگى (شەعبان)ى سالى (٩)ى كۆچىدا، نەخۆشەكەى
 ھەراسانى كرد، لەناو جىدا كەوت، نەخۆشەكەى توندو ئازارداربوو،
 بەلام لىوھەكانى ھەر بە يادى (خودا) دەجولاندەو.

بەم نەخۆشەى گوتى لە دەنگى بىلال بوو، بانگى بەيانى دا،
 (عوسمان)ى مېردى نەى دەويست جىيى بەيتلى، بەلام خوداى گەورە
 بانگى دەكات بۆ نوێژ، بە چاويكى سۆزو بەزەى يەو تەماشای (ئوم
 كەلسوم)ى كرد، ئىنجا بۆ نوێژى بەيانى كەوتەپى.

(ئوم عىباش) گوتى لە ھەناسەكانى كۆتايى بوو، بەرەو مەرگ
 نزىك دەبۆو، ناردى بەدواى (عوسمان)ى مېردى و پىي راگەيانەد كە
 بىتەو. (عوسمانى كورپى عەفان) لە مزگەوت گەراپەو، پىغەمبەر یش
 (صلی اللہ علیہ وسلم) لەگەتلى دابوو، لەگەل (نەبو) بەكرو عومەر و
 عەلى (و ھەندىكى تر لە ياوھرانى (رەزای خوداىان لەسەر بىت).

(نوم که لسم) فرمیسکه کانی ده هاته خواره وه، هیچ قسه به کی نه ده کرد، تنه ائه وشانه ی دهرده بری که تنه ا خودای گه وره لیی رازی بیت، له کاتی سهره مهرگ نهم چهند ئافره ته له لای بوون، (ئه سمای کچی عومه یس) و خیزانی (ئه بو به کر) و (سه فیه ی کچی عه بدولمه لیب) و (فاتیمه ی خوشکی) هتد، چاودیری یان ده کرد وله دیاری دانیشتبوون.

هه ناسه برکه ی پی که وتبوو، به ره و مهرگ نزیك ده بووه، تا کو بهم جوړه گیانی پاکی سپارد، ئاماده بووان دو عایان بو ده خویندو فرمیسکیان بو ی رشت، له (به قیغ) دا شار دیانه وه.

شهمش سال ته مه نی هاوسه ریتی له گه ل نیمامی عوسمان به سهر برد.

خاتوو فاتیمه

(رهزای خوای لهسهر بیټ)

فاتیمه کچی چواره می پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) بوو نهویش
 وه کو خوشکه کانی تری له خه دیجه ی خیزانی پیغمبره (صلی الله
 علیه وسلم).

(نیمای زهده بی) له زیاننامهی پیغمبردا (صلی الله علیه وسلم)
 دهلی: (فاتیمه له پیش (بعثة) واته (بهر له دابه زینی نیگا) به ماوه یه کی
 کم له دایک بوو، له شاری (مه ککه) دا. وه له ریوایه تیکی تر دا هاتووه،
 دهلی: سالتیک دوای دابه زینی پیام له دایک بووه، واته: نه وکاته تمه منی
 پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) (۴۱) سال بوو.

(ئین حه جهر) دهلیت: بویه نازناوی ((الزهراء)) ی پی به خشرا،
 چونکه پهروه ده کرا به پهروه ده کردنیکی موسلمانانه، وه پاکی
 له دایکی وه گرت، وه پهروه ده کراو به خیر کرا له سه سیر سیفات و
 ره شتیکی بهرز له لایه ن دایک و باوکی یه وه، له گشت بواره کاند
 شته کانی به باشی فیر کرا، نه مه شتیکی سه رسو په نهر نه که مندالتیک
 له باوکیکی وه کو پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) و له دایکیکی
 وه کو (خه دیجه) بیت وله لای نه وان گه شه ی کردیت، له کاتیکدا نه م
 دایک و باوکه پیشه وای پاکی و ره وشت بهرزی بوون، بویه خوای
 گه ووه ده فرمویت: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن
 كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ (۲۱) سورته ی
 (الاحزاب). واته: (سویند به خوا به راستی له پیغمبری خوادا

چاكتىزىن غوونەى تەراۋ و رىك و پىك ھەيە تا چاۋى لى بىكەن و شوپنى بىكەن، بەتايەت بۆ ئەو كەسانەى رەزامەندى خويان مەبەستە، سەرفىرازى قىامەت ئاۋاتيانە، ھەمىشە بەردەوام يادى خودا بەزۋرى ئەنجام دەدەن و زمانيان پاراۋە بەيادى ئەو).

ئەو ئەۋەمان بۆ دەسەلىتى كە ھەرچوار كىچى پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) بەر لە پىغەمبەرايەتى لە داىك بوپنە ونامادەى دابەزىنى نىگا بوپنە.

فاتىمە كىچىكى زۆر زىرەك بو، مېشكىكى فراۋان و بىرىكى تىزى ھەبو، ئازاۋ بوپر بو، چونكە لەگەل ھەقدا بو، بەرەۋشتە باشەكانى ناسراۋو.

يارمەتىدانى فاتىمە بۆ باۋكى :

كاتىك پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) نىگى (وحى) بۆ ھاتە خوارەۋە، فاتىمە تەمەنى (۵) سال بو، لەگەل داىكىدا بەرەنگارى ھەموو ئەو ناخۇشيانە دەبۆۋە كە دەھاتە سەر رىگايان، دەيزانى ئامانەتىكى گەۋرە لەسەر شانيانە، لەگەل ئەۋەى بەتەمن بچوك بو بەلام تۈانى ھەموو دوۋژمنەكانى باۋكى بناسى. زۆر بەھىزبو، بەرامبەر ئەو كۆسپ و تەگەرەنەى دەھاتە سەر رىگايان، بە ۋرەيەكى بەرزەۋە

بهر هنگاريان ده بووه، ملکه چی کوفر نه ده بوو، سوجه دی تهنه بۆ
 خودای گه وړه ده برد. له و کاته دا چندان سوکایه تی وکاری نارېک
 وکرده و هی ناشیرین بهرام بهر باوکی و خانه واده ی ته نجام دهدرا. بۆ
 نمونه: (نه بو جهل) له گهل کومه له که ی که کافرو بی پروا بوون،
 دوو جار جوړېک له جوړه کانی سوکایه تی بهرام بهر به پتغم بهر (صلی
 الله علیه وسلم) ته نجامیاند ا نه ویش شتی پیسیان ده ویناو ده یان خسته
 سر شان و پستی پتغم بهر (صلی الله علیه وسلم) له کاتی نو یژ کردن
 و له سوجه دا. دوو جار هه لسان بهم کاره ناشیرین و نارېکه ی دوو
 له خوو ره وشتی مرو فایه تی، پاشان گالته شیان به پتغم بهری پتشمه و
 ده کرد. همدوو جار (فاتیمه) به گریان باوکی ناگادار ده کرده وه، که
 ده سته و تاحی (نه بو جهل) ته م کاره پیسه یان له دژی باوکی کردو وه،
 بهرگری له باوکی ده کردو به ده سته کانی پیسایه کانی له سر پستی
 باوکید ا لاده بردو سرشانی باوکی خاوین ده کرده وه، و قسه ی
 ناشیرینی به و که سه ده گووت که بهم کاره پیسه هه لساوه و سوکایه تی
 به باوکی کردو وه. پتغم بهر (صلی الله علیه وسلم) کاتی له نو یژ
 ده بۆوه ده یفرموو: ((اللهم عليك بقريش.. ثلاث مرات _ اللهم
 عليك بأبي جهل بن هشام، وشيعة بن ربيعة وعتبة بن ربيعة، وعقبة بن
 معط)).

جاریکیان فاتیمة خۆی گۆنی لیوو که ده یانویست له پیغمبهر
(صلی الله علیه وسلم) بدەن، فاتیمة بە گریان گهرایهوه ماتهوه
به باوکی ووت: ده یانهوێت بئکوژن.

پیغمبهریش (صلی الله علیه وسلم) پێی ووت: (کچم مه گری
خودای گهوره ریگایان لی ده گری).

پیغمبهر (صلی الله علیه وسلم) گهورهترین و بههێزترین بیروباوهری
به خودای گهوره ههبرو، یاسایه کهش وایه ههر کهسی له گهڵ خودای
گهوره بی، خودای مهزن پارێزگاری لی ده کاو پشتیوانی ده بی، ههر
که سیکیش له گهڵ خودای گهوره بیته ناییت بهرسی و دلتەنگ بی
و چۆک دابدات.

فاتیمة بهم وهلامانهی باوکی دڤۆش بوو، بهیری هاتهوه
باوکی پیغمبهری خودایه، چونکه مرۆ له کاتی ناخۆشی تهنگاو
ده بیته وزۆر جار شهت له یاد ده کات له مۆیر فشاردا به لام کاتیک
پیغمبهر (صلی الله علیه وسلم) قسهی ده کرد نهوه جاریکی تر وشیار
ده بویهوه، کاریکی سروشتیشه به ناخۆشی یه کانی باوکی دلتەنگ
ده بوو، چونکه مرۆقه و مهعصوم نه تهنیا که سیکی بهرپۆزی خودا
پهرسته. (فاتیمة) گهلیک نازدار بوو، وهک گول پاک و بۆندار بوو،
دله ناسکه به چکۆلانه کهی زۆر جار بهرگی نهو سوکایهتی پیکردنه
نه ده گرت که بهرامبهر باوک و کهس وکاره کهی ده کرا، ناچار په نای

بۆ گریان دهبرد. ههروهك ده گێرپهوه: جارێکیان (فاتیمه) له رینگا
 بههوه مان ده گهراپهوه، (ئهبو جههل) شهڕی پێی فروشت و قسهی پێی
 گوت، فاتیمهش به گریان روشت تا گهیشه (ئهبو سوفیان) که هیشتا
 موسلمان نهبوو بوو، (فاتیمه) پێی راگهیانده (ئهبو جههل) ئهم کرداره
 ناشیرینهی کردووه، (ئهبو سوفیان) تهحهمولی نه کرد که بهم شیویه
 ههلسوکهوت له گهڵ ئهم کچه بچوو که بکریت و، قسهی ناشیرینی پێی
 بگوتی، چوو له پیش چاوی (فاتیمه) قسهی به (ئهبو جههل) ووت.
 بهم قسه پێگوتنه (ئهبو جههل) به (فاطیمه) ابوسوفیانی زۆر
 نارێحهت و تووره کرد. (فاتیمه) کاتی گهراپهوه لای باوکی ئهم
 رووداوهی بۆ باوکی گێراپهوه که (ئهبو سوفیان) بهرگری ئی کردووه و
 قسهی به (ئهبو جههل) گووتووه، پێغه مبههر (صلی الله علیه وسلم)
 فهرمووی: ((اللهم لاتنسها لأبی سوفیان)). واته: خودایه ئهم کردهوهی
 (ئهبو سوفیان) له بیر مه که. خودای گهوره داواکهی پێغه مبههری (صلی
 الله علیه وسلم) قهبول کردوو سینگێ ئهوسوفیانی پاك کردهو
 له گومان و دوو دلتی، (ئهبو سوفیان) دواتر هاته ناو ئیسلام، دلتی به
 باهر رووناك بریوه، شرك و تاریکی له ناو دلتی (ئهبو سوفیان) نه ما.
 فاتیمه ههڕچهند ئهو کاته بچووک بوو، بهلام خاوهنی بیرو باوهڕێکی
 گهوره و بههێز بوو، مێشکیکی فراوانی ههبوو، له ههموو ئهو کۆسپ و

تەگەراندە دەھاتتە سەر رېڭگای بارکی. فاتیمە لە گەڵ باوکیدا بوو
و پەشتگیری لێ دەکرد، بۆیە کافەرەکان زۆر رقیان لێ دەبۆو.

پاشا ھەلگرتنی ئابلقە لەسەر پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) و
موسلمانان، (ئەبو تالیب) ی مامی پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم)
کۆچی دوایی کرد، کە ھەردەم پالێشتی بەھێزی پێغەمبەر (صلی اللہ
علیہ وسلم) بوو، بە ھەموو جوړێک یارمەتی و پەشتگیری دەکرد.

بە مردنی (ئەبو تالیب) پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) زۆر
خەمبار بوو، دوا (۳) رۆژ (خەدیجە) ش بە نەخۆشی کۆچی دوایی
کرد، پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) و فاتیمە و خوشکەکانی زۆر
خەمبار بوون بە مردنی ئەم دوو، بەتایبەتی کە (روقیە) ی خوشکیان
کۆچی کردبوو و لەکاتی مردنی دایکی ئامادە نەبوو، وەفاتی (خەدیجە)
کۆسپێکی گەورە ی خستە ناو خێزانی پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم)،
بروادرانیش بەشداری ئەم خەمە گەورە یە بوون، بۆیە ئەم سالتەیان ناو
نا سالتی خەمباری (عام الحزن).

پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) زۆر خەمبار بوو لەبەر ئەوەی ئەم
دوو زۆر یارمەتیان دەدا بە بەردەوامی، بە تایبەتی (خەدیجە) ھەر
لەسەرەتای ھاوسەریتی یەو بە بەردەوامی یارمەتی دەداو زۆر وەفادار
بوو بۆی.

پێغه‌مبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) دوو کچە کە ی (لوم کر لوسوم) و
 (فاتیمە) ی بە جیھێشت و رویشت بۆ (تائیف). کاتیک گەیشتە (تائیف)
 خەڵکە کە ی لە جیاتی بە دەم بانگەوازیە کە ی بچن و موسلمان بن، بە
 پێچەوانە ی بانگەوازیە کە ی جولانەو، زۆر بە ناشیرینی هەلسوکه‌وتیان
 بەرامبەری کرد، هەرەشەیان ئی کردو ئیھانەیان کرد، بە مندا لان بەرد
 بارانیان کردو برینداریان کردو لەوێدا دەریان کرد.

پێغه‌مبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) لەوێ گەرایەو، بۆ شاری
 (مەککە) بۆ لای خاوخێزان و ئیمانداران، بەلام بێ هیوا نەبوو لە
 رەحمەتی خوای گەورە، پاش ئەم هەموو ناخۆشیانە ی هاتنە سەر ریگای.
 دوا ی ئەو ناخۆشیانە خوای گەورە دلتی پێغه‌مبەری (صلی اللہ علیہ
 وسلم) خۆش کرد، (فاتیمە) بە دل خۆشبوونی باوکی ئەویش دل
 خۆش بوو، ئەویش هەواڵ و دەنگ و باسی (مەدینە) بوو، ئەو
 خەڵکانە ی لە (مەدینە) دەهاتن بۆ (مەککە) بە پێغه‌مبەریان (صلی اللہ
 علیہ وسلم) رادە گەیاند: کە خەڵکانیک لە (مەدینە) ئیمانیا ن بەتۆ
 هێناو و دەیانەوێ بێتە ناو ئایینی ئیسلام.

پێغه‌مبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) فەرمانی بە (موسەبی کوری
 عومەیر) کرد، کە بەجێ بۆ شاری (مەدینە) تاکو ئیسلام بۆ خەڵکی
 (مەدینە) روشن بکاتەو و پێیان را بگەیەنێت و قورئانیان فێربکات.

(موسەب) دواى ئەوئى مارەيەك لاي ئيماندارەكانى (مەدينە) مایەو، گەرایەو شارى (مەككە) و لاي پىغەمبەرى (صلی اللہ علیہ وسلم) بە پىغەمبەرى (صلی اللہ علیہ وسلم) راگەياند كەوا ئيماندارەكانى شارى مەدينە دەيانەوئى چاويان بە پىغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) بکەوئى، لەکاتى حەجدا. (کچەكانى پىغەمبەر) زۆر دليان خوش بوو، بەوئى کۆمەلە کەسک لە (مەدينە) هاتوونەتە ناو ئايىنى پىروزي ئيسلامەو. چونکە ئەو کاتە سەرەتاي ئايىنى پىروزي ئيسلام بوو، ژمارەى موستمانان زۆر کەم بوون و لە نازارو ئەشکەنجەدا دەژيان بەدەست کافرەکان، ژيان و دونيان زۆر لى تەسک بۆو، جا تاکە کەسکيش کە موستمان دەبوو، بۆ موستمانان دلتەوايى و سەرفرازي بوو، چ جاي ژمارەيەك لە شارىكى تردا موستمان بن، دەرگاي شارىكى تريان بۆ والا بوو و پشتيوانيان زياتر بوو، کەواتە دەتوانن نازارو ئەشکەنجە جى بهيئن و بچن بۆ ئەوئى کە شارىكى نزيكى شارەکەى خويانە، هەر و ايش بوو، دواتر پىغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) و موستمانان شارى (مەككە) يان جى هيشت و چوون بۆ (مەدينە). لە (مەدينە) ئيسلام گەشەى زۆرى کرد، موستمانان توانيان لەوئى دەولەت دروست بکەن و هەناسەيەکی بەختەوئى بکيشن، جا بۆيە (فاتيمە) و خوشکەكانى زۆر دلتخوش بوون، بە تايبەت کە بارکيشيان زۆر دلتخوشە جا کچىكى وەك

(فاتیمه) (رهزای خودای له سهر بیټ) په‌روه‌ده‌ی نه‌و باو‌که مه‌زن و به‌رېزه بیټ ده‌بی چ جوړه نه‌خلاق و ټیگه‌یشتن و دیدکی هه‌بیټ بۆ رووداو پیشینه‌کان، له‌به‌رته‌وه‌ی نه‌و کاته ژماره‌ی موسلمان کهم بو، تنها له‌شاری مه‌ککش بوون، جا چهند که‌سیک موسلمان ببن به‌تایه‌تی له‌شاریکی تر‌دا، پشتیوانی بوونیکی باشه بۆ بانگه‌وازی ئیسلامی، له‌کاتیک بیان‌ه‌وی نه‌م شاره پر له‌سته‌م‌کاره یه جیهیلن و بچنه شاریکی تر، که موسلمانی خاوه‌ن هه‌لو‌یست و خودا ویستی لی یه ، بۆ نه‌وان جینگای حه‌وانه‌وه‌یه.

به‌تایه‌ت هه‌ول و کووشی کردن له‌پټاو ناینیکدا که نایینی خودای په‌روه‌دگاره و هه‌ر خویشی پارێزگاری لی ده‌کات.

خوای گه‌وره ده‌فه‌رمو‌یت: ﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ﴾ (آل عمران: ۱۹) واته: ((به راستی دین و نایینی په‌سند لای خوا ته‌نها نایینی ئیسلامه)).

خوای گه‌وره له‌نایه‌تیکي تر‌دا ده‌فه‌رمو‌یت: ﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ (آل عمران) واته: جا نه‌وه‌ی بیجگه له‌ نایینی ئیسلام په‌په‌وه‌ی هه‌ر ناینیکی تر بکات، لینی وه‌ر ناگیرت، له‌ قیامه‌تیشدا له‌ خه‌ساره‌ته‌ندو زه‌ره‌مه‌ندانه.

کاتی موسلمانان له (مهککه) وه بو (مهدينه) کۆچيان کرد
 هه نديک له قورپشيه کان نازاري (فاتيمه و ئوم کهلسوم) ياندا، يه کيک
 له وان (الخويرث بن نقيد) بو رۆور، که له سهر حوشره کانيان (فاتيمه و
 ئوم کهلسوم) ی فرپدايه خواره وه و به سهر زهوی کهوتن.

خودای گه و ره رق و تورپی له م پیاوه گرت.

دواتر (فاتيمه و ئوم کهلسوم) گه بشته بارکیان و نه بو به کری
 هاوه تی، نه وانیش پشوازبان لی کردن. ده بی لی رانه شتیک بیتینه بهر
 چاومان نه ویش هه تو یستی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) وه ک
 سه ر کرده بیری ده کرده وه و نه وهاش هه نگاوی ده هاویشته نه گه ر نا
 چۆن که چه کانی له مه ککه به جی ده هیلی له ژیر دهستی نه و
 هاوه تده نه و سته مکارانه، به لام بو پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم)
 هه موو نیمانداران مندال و کچی نه ون.

(الخويرث) پیاویکی پیس و سته مکار بوو، (البلاذري) ده لیت:
 کاتیک پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) له (مهککه) بوو، نه م کافره
 (الخويرث) زۆر قسه ی ناشیرین و نارپکی به پیغه مبه ر (صلی الله علیه
 وسلم) ده وت و نازاری ده دا، له رۆزی رزگار کردنی شاری (مهککه)
 (الخويرث) هه لات و له (مهککه) چوو ده ری، (نیمامی عه لی) که و ته
 دوا ی تا کو کوشتی.

پېغه مېر (صلی الله علیه وسلم) له کاتي رزگار کړنی شاری
 (مه ککه) دا فەرمانی دا شەش (۶) کەس بکوژن، یه کيک له وانه
 (الحویرث) بوو.

شوکردنی (فاتیمه)

نیمامی ته بهری له کتیبی (ذخائر الصبا في مناقب ذوي القربى)
 ده فەرمویت: له (نه نه سی کورې مالیک) (ره زای خوای له سهر بیت)،
 گوئی لی بوو فەرموو یه تی: پېغه مېر (صلی الله علیه وسلم) فەرمووی:
 ((خودای گه وړه له ریځای جو پرائیله وه فەرمانی پیکردووم، که
 فاتیمه) له (عہلی) ماره بکه)). نه و کات ته مہنی فاتیمه ۱۸ سال
 بوو. وه له ریوایه ټیکی ترهاتووه ده لئی: نه و کاته ی (فاتیمه) شوی
 کرد ته مہنی (۱۵) سال و (۵) مانگ بوو، وه عہلی هاوسه ری ته مہنی
 (۲۹) و (۵) مانگ بوو. وه شوکردنه کە ی دوا ی شه ری (نوحه) بوو.

پېغه مېر (صلی الله علیه وسلم) به (نه نه سی کورې مالیک) ی
 فەرموو: ((پرې نه و هاوہ لانم بؤ بانگ بکه (نه بو به کری صدیق) و
 (عومہ ری کورې خه تاب) و (عوسمانی کورې عہ فان) و (عبدالرحمن
 کورې عہ وف) (تہ لہ) و (زوبہ ری،)) (عہلی کورې نه بو تالیب)
 له وی نه بوو، بؤ یه پېغه مېر (صلی الله علیه وسلم)
 فەرمووی: ((خودای گه وړه فەرمانی پیکردووم که (فاتیمه) بده م به

داواکردنی فایمه هاتی؟)) وتم: به‌لتی، نه‌ویش فهرمووی: ((وهل عندك من شی و تستحلها)) واته: هیچت هه‌یه له ماره‌یه که‌یدا بیده‌یت؟. وتم: نه‌خیژ نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم)، پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) فهرمووی: ((نه‌ی نه‌و درعه‌ت چی لیته‌ات که‌دام پیّت؟ سویند به‌وه‌ی که‌ گیانی منی به‌ده‌سته، نه‌و درعه (۴۰۰) درهم ده‌کات)).

وتم: ماومه، پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) فهرمووی: ((قد زوجتکما، فابعث الیها بها فاستحلها)) واته: ده‌ی له‌سه‌ر نه‌و درعه ماره‌م بری بۆت و تۆش بۆی بنیره، نه‌وه ماره‌یی (فایمه‌ی کچی پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم)).

برو. له‌ریوایه‌تیک‌ی شیعه‌کاندا هاتووه، که‌ ئیمام‌ی عه‌لی (ره‌زای خوای له‌سه‌رب‌یّت) فهرموویه‌تی: درعه‌که‌م هه‌ل‌گرتوو به‌ مه‌به‌ستی فرۆشتنی رینگه‌ی بازارم گرت‌ه به‌رو فرۆشتم به‌ (عوسمان‌ی کور‌ی عه‌فان) به‌ چوار سه‌د درهم، کاتی پاره‌که‌ی پێ‌دام ودرعه‌که‌ی ئی وه‌رگرت‌م و بـی وتم: نیستا من خاوه‌نی نه‌و درعه‌م و تۆش خاوه‌نی پاره‌که‌ی؟ وتم: به‌لتی، وتی: ده‌ی نه‌و درعه‌ له‌لایه‌ن منه‌وه دیاری بیّت بۆ تۆ، منیش پاره‌که‌و درعه‌که‌شم هێنایه‌وه‌و خسته‌مه به‌رده‌ستی پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) و نه‌وه‌ی که‌ (عوسمان) له‌گه‌لتی کردم بۆم باس کرد، نه‌ویش دو‌عای خیری بۆ کرد.

(بوخاری) و (ترمذی) له (عائشه) ده گټړنه وه: پټغمبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) له نافرته تان (فاتیمه) ی کچی زور خوش ده‌ویست و، له‌پیاوایش می‌ردی (فاتیمه) که (عہلی کوری نه‌بو تالیب) بو. نیمامی (موسلم) له (صہیحہ) که‌یدا ده گټړنه وه که‌وا (المسود بن حزمه) به پټغمبه‌ری (صلی الله علیه وسلم) راگه‌یاند که‌وا (عہلی کوری نه‌بو تالیب) کچی (نه‌بو جه‌ل) ی خواست‌وه، که فاتیمه نه‌م‌ی بیست، هاته لای باوکی و وتی: میلله ته که‌ت ده‌لین: تو له کچه کانت تورپه نابی؟ نه‌وه (عہلی) کچی (نه‌بو جه‌ل) ی خواست‌وه، نینجا پټغمبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) به (نیمامی عہلی) فہرموو: ((خودای گه‌وره کچی پټغمبه‌ر که نیردروای خودایه له گهل کچی (نه‌بو جه‌ل) که دووژمنی خوايه کوناکاته‌وه و، نابی له گهل یه کتر بن)).

بۆیه (عہلی کوری نه‌بو تالیب) وازی له کچی (نه‌بو جه‌ل) هیناو نه‌یکرده هه‌وی ی فاتیمه نه‌وش له‌به‌ر خودی نه‌بو جه‌ل بو، نه‌وه که له‌به‌ر نه‌وه ی ژن به‌سمر کچه که‌ی دینیت.

ترسی پټغمبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) که (فاتیمه) بجپته ناو ناگر. جارێک پټغمبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) ده‌چپه لای (فاتیمه) و ده‌بینی کۆمه‌لێک زېږی له‌ده‌ستدایه، (فاتیمه) ده‌لتی: عہلی بۆی کرپوم.

پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) کاتیک گوی ی له قسه کانی)
 فایمه) بوو، فهرمووی: پټ خوښه، پټ بلین کچی پیغمبر ناگری
 له ده ستدایه؟!

پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) دانه نشت و روشت. له گه
 نه وهی پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) (فایمه) ی زور خوښ
 ده ویست و زوو سهری لیډه داو له لای داده نشت به لام نهم جاره یان
 بهووی نهم زیرانه یه وه لای نه مایه وه به دل تنگی لای روشت.
 دواى نه وه (فایمه) زیره کانی فروشت و بهنده یه کی پی نازاد کرد.
 پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) پی فهرموو: ((سوپاس بو خوا که
 خواى گه وره رزگاری کردی له ناگر)).

گواستنه‌وه‌ی فاتیمه

(ئه‌سمای کچی عومه‌یس) ده‌لێت: من له‌ناه‌ه‌نگی گواستنه‌وه‌ی فاتیمه‌دا به‌شداریم کردو له‌به‌یانی ئه‌و رۆژه‌دا پێغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) هاته به‌ر ده‌رگا که‌و فه‌رمووی: ((یا أم ایمن ادعی لی أخی)) واته: ئه‌ی (ئوم ئه‌یمه‌ن) برا که‌مم بۆ بانگ بکه، وتم: براهه کچی خۆتی نه‌ده‌یت؟

فه‌رمووی: (به‌لێ)، (مه‌به‌ستی برای دینی بوو) پاشان فه‌رمووی: (فاتیمه‌م بۆ بانگ بکه‌ن)، فاتیمه‌ش هات، به‌لام له‌شه‌رماندا خه‌ریک بوو به‌لادا ده‌که‌وت، پێغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) هه‌ندی ناوی پێزانده به‌ ده‌م و چاوی (عه‌لی و فاتیمه‌) داو دو‌عای خیری بۆ کرد، و پاشان پێغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) گه‌ڕایه‌وه‌و ره‌شایه‌کی به‌دی کرد، فه‌رمووی: ((ئه‌مه‌ کێ یه؟ وتم: منم، فه‌رمووی: ئه‌سمای؟ وتم: به‌لێ، فه‌رمووی: ئه‌سمای کچی عومه‌یس؟ وتم: به‌لێ، فه‌رمووی: بۆ زه‌هاوه‌ندی کچی پێغه‌مبه‌ری خوا وه‌ک رێزلێنان هاتووت؟)) وتم: به‌لێ، ئه‌ویش دو‌عای خیری بۆ کردم.

(ئیمامی عه‌لی) کاتێک چووه‌ خواز بی‌نی فاتیمه‌ (ره‌زای خودای له‌سه‌ر بی‌ت) پێغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) زۆری پێ‌ خۆش بوو، چونکه‌ خۆشه‌ویست (صلی الله علیه وسلم) خۆی (ئیمامی عه‌لی)

پەروەردە کردبوو، وەك منداڵەكانى خۆى پەروەردەى پێغەمبەرایەتى
وەرگرتبوو.

كاتێك ئیمامى عەلى (رەزای خوای لەسەر بیٔ) فاتیمەى
گواستەو، هیچیان نەبوو، (جابر) دەفەر موویٔ: لەشەوى بووك و
زاوايەتى ياندا تەنھا پێستەى خۆشکراوى بەرانیان هەبوو، لەجیاتى
دۆشەك. لە گەڤ ئەوەى كە فاتیمە (رەزای خودای لەسەر بیٔ) كچی
پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) بوو، بەلام سەبارەت بە (فاتیمە) بۆ
ئیمامى عەلى خێزانێكى سالیحەو خودا ناس بوو، بە هیچ شێوەیەك
شتێكى لى نەبینراوەو نەبیس تراوە كە فیزی لەسەر پیاوێكەى لێدا بیٔ
لە گەڤ ئەوەى پیاوێكەى زۆر هەزار و دەست كورت بوو، (ئەسمای
كچی عومەیس) دەتٔ: جیازی (فاتیمە) تەنھا یەك لیقە بوو، خواردنى
بووك و زاوايەتیان دەفرێك جۆو هەندێك خورما بوو.

چیشتی رۆژی بۆوک گواستنهوه:

(بهريه) دهگيرتهوه دهلت: كاتى عهلى (فاتيمه) ى خواست، پتغمبهري خوا (صلى الله عليه وسلم) فهرمووى: ((ژن خواستن دهيت و لهيمه ى بۆ بكرت)) واته: خواردن دروست بكرت، سهد وتى: بهرانيك له سهر من، كۆمهلتك له پشتوانانيش برپك گهغه شاميان ناماده كرد، نهو شهوى كه (فاتيمه) ى تپادا دهگوازيابهوه، به (عهلى) فهرموو: باسى هيچ مهكه تا ده مبنيتهوه. پتغمبهري (صلى الله عليه وسلم) داواى ئاوى كردو دهستورتي پي گرت و ئاوى دهستورته كهي پزانده به دم و چاوى (عهلى) داو پتي فهرموو: (اللهم بارك فيهما وبارك عليهما، وبارك في شبلهما) واته: (خوايه پروزيان كهيت و پروزيان بيت و نهوه كانيشيان پروز بيت).

ژيان وگوزهرانيان

(ههناد) له (عدنا) دهگيرتهوه، دهلت: بيان وتووم كه عهلى (رهزاي خواى له سهر بيت) وتوويهتى: (چهند رۆژ من و) (فاتيمه) ماينهوه كه هيجمان نهبوو بيخوين و پتغمبهريش (صلى الله عليه وسلم) هيجى نهبوو، له مان دهرجووم و له ريگا ديناريكم دۆزى يهوه، كه له سهر ريگا كهم كهوتبوو، ماوهيك وهستام بهخۆم دهووت: ئايا

هەتلى گرم يان بەجىي بەيلىم؟ پاشان هەتلىم گرت لەبەر وەزعى خراپى
 ژيانمان وەردەم بۆ ئارد فروشەكان و ئاردەم پىي كړى و هينامەو، دام بە
 (فاتيمه) و پىم وت: بيشپىله و بىكه بە نان، ئەويش دەستى كرد بە
 هەوير شىلان، كە زۆر ماندوو هيلاك دياربوو، پاشان كردى بە نان،
 مەيش هاتم بۆ لاى پىغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) مەسلەكەم بۆ
 گىپراپەو، ئەويش فەرمووى: (بىخۆن ئەو وەروژى يەكەو خراى (عز
 وجل) بۆي ئاردوون).

(شەعبى) دەلييت: ئىمامى عەلى (رەزاي خوا لەسەربيت)
 وتوويەتى: جارێك لە مەدينە زۆر زۆر برسیم بوو، چووم بۆ گەرەكى
 سەرەوێ مەدينە تا ئيشيك بدۆزمەو، بىنىم وا ژنيك خۆلى زۆرى
 كۆكردۆتەو و گومانم برد كە ئاوى دەويست، بۆ شىلانى قورەكەى،
 چوومە لاى و لەگەتلى رێك كەوتم كە هەر سەتلى ئاوى بۆ بەيىم بە
 دەنكيك خورما، شانزە سەفەرم بۆ هينا تا وام ليهاست دەستەكەم
 پۆقلەى كرد، پاشان دەستم شۆرى و چووم بۆ لاى و دەستم پيشاندا
 ئەويش (١٦) دەنكە خورماى دامى، هاتمەو بۆ لاى پىغەمبەرى (صلی
 اللہ علیہ وسلم) بۆم باسكرد، ئەويش لەگەتەمدا دەستى كرد
 بەخواردنى خورماكە.

بانگردنیان بۆشه و نوێژ

(ئیمامی عەلی و فاتیمە) لە ژبانیکی زۆر ناخۆشدا بوون، هەژاری تەنگەیی پێ هەتچنیوون. (عەلی کورپی ئەبو تالیب) (رەزای خوای لەسەربیت)، دەگێڕێتەوە دەلیت: شەویکیان من و (فاتیمە) خەوتبروین و پێغەمبەری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) بۆ مائمان، خەبەری کردینەو بۆ شەو نوێژو، پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) گەرایەو بۆ مائەو دەستی کرد بە شەو نوێژ، دەلی: هەستی بە جوجۆلمان نەکرد، بۆیە دووبارە ھاتەو بۆ لامان، ھەلی ستاندىن و فەرمووی: (قوما فصلیا) واتە: ھەستێ نوێژ بکەن.

منیش لەخەو ھەستام و چاوێ دەبروکاندو لەبەر خۆمەو دەم وت: وەتلاھی ئەتوانین ئەوەندە نوێژ بکەین کە بۆمان نووسراوە و دەروونە کاغان لە دەست خوادایە و گەر بیهوێت ھەلسین ھەلدەستین، پێغەمبەری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) پشتاوپشت گەرایەو بە جێی ھێشتین و دەستی دەکیشا بەرانی خۆیداو دەی وت: (ھەر ئەوەندێ نوێژ دەکەین کە بۆمان نووسراوە، ھەر ئەوەندە نوێژ دەکەین کە بۆمان نووسراوە، ئەم نایەتەشی دەخوێندەو) ((وکان الانسان اکثر شيء جدلاً)).

فاتیمە (رەزای خوای لەسەربیت) ژبانیکی زۆر سادەو ھەژارانەیی ھەبوو، لە ژبان و گوزەرانیکی زۆر ناخۆشدا دەژیایو زۆر ماندوو بێ

تاقەت بو، رۆژنیکیان ئیمامی عەلی (فاتیمە) دەنۆرت بۆ لای پێغمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) بۆ ئەوەی خولامکارنیکیان پێ بدات، ئەوانەى لەجەنگ دەستگیرکراون، بۆ ئەوەى لە ئیش و کاردا یار مەتێان بدات. (فاتیمە) دەچیتە خزمەتى باوکى، بەلام شەرم دەکات داواى ئى بکات، دەگەرێتەووە مائەو، ئیمامی عەلى لى دەپرسى: چیت کرد؟ ئەویش دەلێت: وەتلاهی شەرمم کرد باسى بکەم. ئەبجاری بەبەگەو دەچنە خزمەتى پێغمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) ئیمامی عەلى داواکەى بە پێغمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) رادەگەینى، پێغمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) دەفەرمووی: ((وەتلاهی ناتاندەمى لە وەختیکدا (ئەهلى صفه) دیلە بى مال و حالەکان بوون لە مزگەوت دەخەوتن) لەبرسان سکیان دەشێلن و شتیکیشان نیه، سەرفى کەین بۆیان..؟)) بە نائومیدی گەراپنەووە مائەو

(عەلى کورپی ئەبو تالیب) (رەزای خواى لەسەرییت)، دەگێرێتەووە دەلێت: شەونیکیان من و (فاتیمە) خەوتبووین و پێغمبەرى خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) سەردانى کردین و هات بۆ مائەمان، بىنى لێفەیه کمان هەیه، ئەیدەین بەسەرماندا قاچمان دەردەکەویت، ئەیدەین بەقاچماندا سەرمان دەردەکەویت، هەر کە پێغمبەرمان (صلی اللہ علیہ وسلم) بىنى، هەستانەووە سەر پى، شێزاین و شەرم داگیرتین، پێغمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) پى فەرموین: (لەجێ خۆتان

مهجووتین) پاشان پتی فەرمووین: (ئایا شتیکتان پێ بلتیم زۆر لەوێ
 خێر و باشی بیت که داواتان لیکردم ؟) وتمان: بەلتی. فەرموی: ((
 لەدوای هەموو نوێژیەک (۱۰) جار (سبحان الله) و (۱۰) جار
 (الحمد لله) و (۱۰) جار (الله اکبر) بکەن و ئەگەر چوونە سەر جیگەیی
 خەوتنیشتان (۳۳) جار (سبحان الله) و (۳۳) جار (الحمد لله) و (۳۳)
 جار (الله اکبر) بکەن)).

چاکەکردنی فاتیمە لەگەڵ باوکی دا

(فاتیمە) (رهزای خوای لەسەر بیت) زۆر باوکی خوش دەویست
 و چاکەیی لەگەڵدا دەکردو سۆزی بۆی هەبوو، چونکە کچی
 بچووکی پێغه مەهر (صلی الله علیه وسلم) بوو، وەک دەلتین پاشە بەره
 بوو، لای باوکی زۆر خوشەویست و بەناز بوو، لە هەمان کاتدا هەر لە
 منداڵیەوە گۆی بیستی قورئان و ووتە بەرێزەکانی باوکی بوو، بۆیە لە
 نزیکەوێ حالتی بوو لەو چەمکانه، که مرۆفی لەسەر پەروەردە کراو
 دەوتەتیان بەرێزە برد.

لە یەكچوونی (فاتیمە) و پیغمبەر

(صلی الله علیه وسلم):

فاتیمە (رهزای خودای لەسەر بیټ) لە شیۆه و ئاکاردا زۆر بە
باوکی دەچوو. عایشە (رهزای خودای لەسەر بیټ) دەلهرمیټ
کاتێک (فاتیمە) دەرۆشت رویشتی وەك باوکی بوو.
(ئیمامی تەبەری) لە کتیی (ذخائر العقبی) بۆمان دەگێڕێتەوە، لە
حەزرەتی (عایشە)وە (خوای لێ رازی بیټ) کە دەتێ: کەسم وەكو
پیغمبەر و فاتیمە نەدیو، لە قسەکردن و هەستان و دانیشتن لە یەك
بەجێ، کاتی دەچوونە لای یەكتر یەكریان ماچ دەکردو لەلای یەكتر
دادەنیشتن. لە کاتی ناخۆشیدا بۆ یەكتر دەگریان و دلتەنگ دەبوون و،
لە کاتی خۆشی و شادیدا پێدەکەنین و کامەران و بەختەوەر دەبوون

فاتیمە لە گەڵ خەسوی دا

خەسویی (فاتیمە) کە خێزانی (ئەبو تالب) و دایکی ئیمامی
عەلی بوو، ئەویش (فاتیمە)ی کچی ئەسەدی کۆری هاشم) بوو، یەكێك
بوو لە صحابیه بەرپێزەکانی پیغمبەر (صلی الله علیه وسلم) ئەم
ئافەرته بەرپێزە وەكو دایکیکی بەرپێز بوو بۆ (فاتیمە)، جیگای دایکی
بۆ گرتبوو، نەك هەر بۆ (فاتیمە) بەلكو بۆ خۆشکەکانی و

پیغمبریش (صلی الله علیه وسلم) نمونه‌ی سۆزو وهفاداری بوو بۆ
 همه‌موویان، ههردهم هاوکاری ده‌کردن، له‌به‌رپه‌بردنی ئیش
 و کاره‌کانیان و چاکه‌و وه‌فایه‌ك بۆ (فاتیمه و بارکی و خوشکه‌کانی)،
 به‌تایبه‌ت له‌دوای وه‌فاتی (ئه‌بو تالیب) ی می‌ردی، له‌سه‌ر وه‌سیه‌تی
 می‌رده‌که‌ی له‌مالی پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) مایه‌وه، به‌وپه‌ری
 توانا همه‌وو پێداویستی و کاره‌کانی بۆ نه‌جام ده‌دان، به‌دهم بانگه‌وازی
 ئیسلامه‌وه هات و به‌و شیوه‌یه‌ بوو به‌یه‌کی له‌و ئافره‌تانه‌ی زۆر زوو
 هاتن به‌دهم بانگه‌وازه‌وه‌و بوو به‌یه‌کێك له‌و خوشکه‌ پێشینانه‌ی له
 رییازی پاکیزه‌ییدا هه‌لکه‌وتن، سالانیکی زۆر له‌ خزمه‌تی پیغمبر
 (صلی الله علیه وسلم) دا‌بوو، له‌ته‌مه‌نی منداڵی و هه‌رزه‌کاری و
 لاویدا، پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) له‌ (۸) سالی تا‌کو (۲۵)
 سالی لای ئه‌و بوو، واته تا‌کو خێزانی پێکه‌ینا، جگه‌ له‌ سالانی کۆتایی
 دوای مردنی (ئه‌بو تالیب)، له‌ خزمه‌تی پیغمبر (صلی الله علیه
 وسلم) و منداڵه‌کانی دا‌بوو، به‌تایه‌تیش (فاتیمه) که‌ بوو‌کی ئه‌و بوو.
 له‌ ئیمامی عه‌لی یه‌وه (ره‌زای خوای له‌سه‌ر بی‌ت) ده‌گێژنه‌وه که‌
 ده‌لێت: (وتم به دایکم تو بهس ئاو بیهو پداویستی ناماده بکهو
 فاتیمه‌ش هه‌ویر شیلان و نان کردن له‌ نه‌ستۆ ده‌گریت). (۲)

(ابن حجر) له‌ (الاصابة) که‌یدا ده‌لێت: عه‌لی کورێ ئه‌بو
 تالیب (ره‌زای خوا له‌سه‌ر بی‌ت) ده‌لێت: پیغمبری خوا (صلی الله

عليه وسلم) پۆشاكتىكى رەنگاورەنگى پى بەخشىم و فەر مووى پىم: (اجعلها حمرا بين الفواطم) واتە: (بىكە بەچەند سەر پۆشەك و لەنيوان فاتيما كەندا بەشى بکە). . مەيش كۆردم بە چوار سەر پۆشەو و دانەيەك بۆ (فاتيماي كچى پىغمبەر) (صلى الله عليه وسلم) ، دانەيەكى تر بۆ (فاتيماي كچى نەسەد) (رەزاي خوا لەسەر يىت) واتە دايكى، دانەيەكى بۆ (فاتيماي كچى هەمزە) (رەزاي خوا لەسەر يىت) چوارەمى ناو نەبرد. (۳)

نەم (فاتيما) (دايكي نىمامى عەلى) چ لەكاتى ژيانداو چ لەكاتى سائەو و ختى مردنیشيدا بەختىكى باشى هەبوو، چونكە رىزى تايەتى هەبوو لەلایەن پىغمبەرى خواو (صلى الله عليه وسلم) . (۴) لە (نەنەسى كۆرپى مالىك) و (رەزاي خواي لەسەر يىت) دەگىرنەو، كە وتوویەتى: كاتى دايكى (عەلى كۆرپى ئەبو تالىب)، (فاتيماي كچى نەسەد) كۆچى دوايى كۆرد، پىغمبەر (صلى الله عليه وسلم) چوو سەر تەرمەكەى و فەر مووى : ((رَحِمَكِ اللَّهُ يَا أُمِّي، كُنْتُ أُمِّي بَعْدَ أُمِّي، تَجُوعِينَ وَتَشْبَعِينَ، وَتَعْرِينَ وَتَكْسِينَ، وَتَمْنَعِينَ نَفْسَكَ طَبِيباً وَتَطْعَمِينَ، تَرِيدِينَ بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ وَالْدارَ الْآخِرَةَ)) (۵).

واتە: (رەجەتى خوات لى يىت دايكى شىرىم، تۆ دايك برويت لەدواي دايكم، خۆت برسى دەكۆرد لە پىتاو تىر كۆردنى مندار خۆت

بئى بەرگ دەکرد لەپىتتاو پۆشته کردنى مندا، خۆشیت لەخۆت بېرى
بوو، بۆ من و ئەمەشت لەبەر خاترى روژى قیامەت دەکرد .

سۆزو بەزەیی (بیلال) بۆ (فاتیمە) (رەزای خۆی لەسەر بێت)
بیلال بەیانیه کیان لە نوێژ دواکەوت، پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ
وسلم) بئى فەرموو: بۆ دوا کەوتی؟!

لە وەلامدا بیلال ووتی: (فاتیمە نانی دەکرد منداڵە کەیم خەریک
کرد، تا ئیشە کەى کرد، لەبەر ئەوە دواکەوتم.

ناوی منداڵەکانى فاتیمە (رەزای خوا لەسەر بێت)
(اللیث بن سعد) دەتێ: (فاتیمە) لە نىمام عەلى ئەم منداڵانەى
هەبوو، لە کورپان (حەسەن و حوسەین و موحسین) موحسین بە منداڵى
وەفاتی کردو، لە کەچانیش (زەینەب و ئوم کەلسوم و روقیە) شى
هەبوو، (روقیە) بە منداڵى وەفاتی کردو، (زەینەب) پێش مێردکردنى و
(ئوم کەلسوم) شووى کرد بە نىمامى عومەر (رەزای خوا لەسەر
بێت).

خۆشەویستى پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) بۆ (عەلى و فاتیمە)
نىمامى عەلى لە پێغەمبەرى (صلی اللہ علیہ وسلم) پرسى: منت
خۆشتر دەوى یان فاتیمە؟

ئەویش لە وەلامدا فەرمووی: (فاتیمە) م لە تۆ خوشتر دەوى و،
تۆش لەپاش ئەو.

ئىمامى عومەر كورپى خەتاب (خو لى رازى بىت) وتى: پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) بەرامبەر بە فاتىمە فەرمووى: (دايك وباوكم فيدات بىت).

(دايكى سەلە) (خو لى رازى بىت) دە گىرېتەو دەلېت: خۆشەويستىن كەس لاي پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) فاتىمە بوو، لەدوای ئەوئىش ئىمامى عەلى بوو، لەلای خۆشەويست و بەرېز بوون و، ھەردوو كورپە نازدارەكەى فاتىمەى زۆرلاخۆشەويست بوو (جەسەن و حوسىن) (رەزاي خويان لەسەر بىت).

بانگکردنيان بۆ نوێژى بەيانی

(ئىمامى ئەحمەد) لە (ئەنەسى كورپى مالېك) ھەو (رەزاي خويان لەسەر بىت) بۆمان دە گىرېتەو: كە پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) شەش مانگ بە پېش مالى فاتىمەدا ھاتووچۆى مزگەوتى دەکردو دەچوو نوێژى بەيانی، كاتىك دەگەيشە لاي مالى ئەوان، دەيفەرموو: (خاوەن مال نوێژ بكەن). ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾ (الاحزاب: ۳۳).

واتە: چونكە بەراستى خوا تەنھا دەيەوئە ھەموو ناپاكي و ناسازى و نادروستىك لە ئێو دەور بختاوەو ئەى خاوخێزانى مالى پىغەمبەر بە تەواوى پاكستان بكاتەو، (دوور لە ھەموو ناتەواوى و قسەو قسەلۆكيك).

لهبارهی (فاتیمه) وه

(نیمامی نهو نهعیم) له کتیی (الحلیه) له (نههسی کورێ مالیک)
بۆمان دهگیرێتهوه: پێغه مبهه (صلی الله علیه وسلم) فهرمووی: (ما
خیر النساء؟).

نیمامی عهلی تیگه یشت که مهبهستی له فاتیمهیه، به پێغه مبهه
(صلی الله علیه وسلم) ووت: (فاتیمه) یه.

پێغه مبهه (صلی الله علیه وسلم) فهرمووی: (ئهو ئافره تهی
تهماشای پیاو ناکات و پیاویش تهماشایان ناکهن).

نیمامی عهلی فهرمووی: چونکه (فاتیمه) ئهو ئافره تهی بهشیکه له
تۆ.

پێغه مبهه (صلی الله علیه وسلم) فهرمووی: (بهتێ بهشیکه له من
و ئافره تیکێ پاک و خاوی نهو کچی (خه جیجه) ی پاکه (رهزای خوای
له سهه بیت).

روژنیکان پێغه مبهه (صلی الله علیه وسلم) هاته ده ره وه دهستی
(فاتیمه) ی گرتبوو فهرمووی: ((من عرف هذه عرفها، ومن لم يعرفها
فهي (فاطمة بنت محمد) وهي بضعة مني، وهي روعي التي بين جنبي من
إذاها فقد آذاني ومن آذاني فقد آذى الله)).

واته: ((ههه که سیك ئه وه بناسیت ئه وه به راستی ناسیوهتی، ئه گهر
نهیناسیت ئه وه (فاتیمه)ی کچی موحه ممه ده) ئه وه بهشیکه له من، ئه وه

دلته ، نهوه روحه و نيوه له شمه، ههركه سيك نازاري بدات نهوه
نازاري مني داوه، ههركه سيكيش نازاري من بدات نازاري خوداي
داوه)).

خوشه ويستی پيغمبهر (صلي الله عليه وسلم)
پيغمبهر (صلي الله عليه وسلم) ههموو نيمانداراني خوش
دهويست و پيژي گشت خهلكي دهگرت.

چ جاي مندالي خوئي ياخود مندالي كچهكاني. مندالهكاني (
فاتيمه) ي زور خوش دهويست بهتايهت (حهسن و حوسين) زياتر له
باوهشي دهگردن، ياخود لهسهر پшти خوئي دايدنهان ياري لهگهل
دهگردن، لهگهل پيكنين و به دلخوشي نهوان نهويش دلخوش دهبوو.
جاريكيان پيغمبهر (صلي الله عليه وسلم) وتاري بو موسلمانان
دهدا، بيني (حهسن) (خوالي رازي بيت) به جلو بهرگيكي سوور
دهرواو ساعه دهكات. پيغمبهر (صلي الله عليه وسلم) نارامي بوئي
نهماو وتارهكه ي بري و لهسهر مينبهر هاته خواره وه چروو (حهسن) ي
لهباوهش كردو به دهسته پيژوه كاني گرتبووي و دهيفهرموو: (خوي
گهوره راستي فهرمووه) : ﴿أَلَمْ أَمْنُوا لَكُمْ وَأَوْلَاؤُكُمْ
فِتْنَةً﴾ (الانفال: ٢٨).

خیزانی پاک و به خته وهر

مالي (ئيمامي علي و فاطمه) ماليكي پېښو له خوښه ويستی و خوږه وشتي بهرزو سۆزو بهزه يی و بهخته وهری، بهدوای سهر و هت و سامانی دنیا نه که و تېرون، به لکړ نه وان خوږيان به خودا فروښتېوو، ژيانيان له سهر بهرنامه ی خودا پرېك خستېوو له سهر نه و بهرنامه پېرۆزه يی قورڼان و ره وشتي پېغه مېهر (صلي الله عليه وسلم) به چرای رېژنان و پاک و بهخته وهری مال له که يان روونك كړ دېږوه خوای گه ورهش له باره يان ووه ده فرمووېت: ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾ (الأحزاب: ۳۳).

واته: چونکه به راستی خوا، تنه ا ده يوېت هم مووناپاکي و ناسازی و نادروستی يه كه له نيوه دوور بخاته ووه، ئه ی خاوخیزانی مالي پېغه مېهر به ته وای پاکتان بکاته ووه.

نه و خوښی و بهخته وهری نه وان له و نايينه پېرۆزه يی ئيسلام سهرچاوه ی گرتېوو، نه وان دوور بوون له دنیا پهرستی و خوړیستی و دهست و داوین پیسی، که خه لکانی تر به دهستی په ووه گرفتارن. فاطمه خوښه ويسترین کس بوو، له لای پېغه مېهر (صلي الله عليه وسلم) نه و کاتانه ی لای باوکی بوو، دلی زور خوښ بوو، پېغه مېهر (صلي الله عليه وسلم) زور خوښی ده ويستی و سۆزو بهزه يیه کی تايه تی هه بوو بوی، زور به رحم بوو له گه ليدا بویه زور جارن به دايکی باوکی بانگی ده کړد.

پېغمبەر (صلی الله علیه وسلم) سۆزو به زه یی زۆربوو بۆ هه موو
 خه لکی و بۆ مندا له کانی گه لیک زیاتر، له دوا ی وه فاتکردنی (خه دیچه).
 پېغمبەر (صلی الله علیه وسلم) نازیکی زۆری (فاتیمه) ی ده کیشا .
 فاتیمه له کاتی وه فاتکردنی باوکی دا زۆر بی تاقهت بوو، چونکه
 جارێکی تر سه بارهت بهو دایک وباوکی کۆچیان کردوو وه له دنیا دا
 نایان بینیه وه.

(ئیمامی عه لی) و (ئیمامی عه باس) نوێژیان له سه ر کرد.
 روژێکیان پېغمبەر (صلی الله علیه وسلم) ده چیته مالتی (فاتیمه
) به سهردانی، (ئیمامی عه لی) له مان نه بیی، به (فاتیمه) ی فهرموو: (أین
 ابن عمک؟) واته: (کۆری مامت له کوی یه؟).

فاتیمه ش له وه لامدا وتی: ناکۆکی کهوته نیوان من و نهو، توپه ی
 کردم و خۆشی له مان ده رچوو، لیڤه نه مایه وه. پېغمبه ریش (صلی الله
 علیه وسلم) به که سیکی ووت: (أنظر این هو؟). واته: (ئا بزانه له کوی
 یه؟) که سه کهش چوو وهاته وه، ووتی: نه ی پېغمبه ری خوا (صلی الله
 علیه وسلم) له مزگه وت راکشا وه. پېغمبه ری خوا (صلی الله علیه
 وسلم) روشت بۆ لای و بیی راکشا وه عه باکه ی له سه ر شان
 کهوتۆته خواره وه و خۆلاوی بووه، پېغمبه ر (صلی الله علیه وسلم)
 دهستی پێدا هیتاو دایته کاندو گوتی: (قم أبا تراب) واته: (ههسته نه ی
 خۆلاوی). هه ر بۆیه (ئیمامی عه لی) ناوی (نه بو توراب) ی زۆر پێ
 خۆشبو وه.

وهفاتی فاتیمه

دوای وفاتی پینفه مبهەر (صلی الله علیه وسلم) به شه ش مانگ (فاتیمه) کۆچی دوایی کرد، له دووی رهمه زانی یازدهی کۆچی. وه له (موحه مه دی کۆری عه بدولاً) گێر دراوه ته وه : نه و کاته ی (فاتیمه) وفاتی کرد ، شه و بوو ، له مانگی رهمه زان بوو، ته مه نیشی (۲۹) سال و چه ند مانگیك بوو، وه له ریوایه تیکی تر هاتوو ، ته مه نی (۳۰) سال بووه . عه لی هاوسه ری لای بوو له گه ل (نه سمای کچی عومه یس) عه لی به نیشاره ووتی : هه ر به و شه وه ده یشارینه وه ، (عه باسی کۆری عه بدولوته لیب) نوێژی له سه ر کرد ، له کاتی به خاک سپاردنی عه لی و عه باسی مامی له ناوگۆر و هریانگرت .

۱- فضائل الصحابة. (۶۸۵/۲).

۲- مجمع الزوائد. (۳۵۶/۹) رجال السند رجال الصحيح.

۳- الاصابه (۲۲/۸) ژ ۱۱۵۳.

۴- امیر المؤمنین علی بن ابی طالب. احمد رشید ص (۲۴) ه السلسلة

الضعيفة لللباني (۲۳/۱) ژماره (۲۳).

سوپاس وده ستخۇشى

● بۆيەپئزان (عبداللطيف ياسين وحەمىزەلى) كەنەركى پىداچسۇنەوھيان لەنەستۇگرت .

● وە بەپئزان (اسماعیل خەدر) و (نيزام حسن) كە ھاو كارى زۆريان كىردىم .

● بۆ (رادىيۇ يەكگرتو/دەنگى ھەولير) و (ماتپەرى پىغەمبەر)

● سوپاس بۆگشت ئەوخىر خوازانى بۆ لە چاپدانى ، چاپى يەكەم بەشداريان كىردى .

● وە سوپاس بۆگشت كارمەندانى چاپخانى چ لە چاپى يەكەم وچ لە چاپى دووھەم بەشداريان تىپدا كىردوۋە .

سه رچاوه کان

* بهمه نديك ده ستكاريه وه وه رگيډ دراوه له كښي (نساء وينات النبي) رهزاي

خوایان لى بيت، تالیف/ محمد راجی حسن كناس

جگه له م سهرچاوه سهره كييه سودله م سهرچاوانه ی خواره وش

وه رگيډ راوه:

● ته فسيري ئاسان/ نوسيني: بوپهان محمد امين.

● ژيانى بېواداران (عه لى كوپى نه بوتاليب) و (عوسمانى كوپى عه فان)

نوسيني: دكتور على محمد الصلابي / وه رگيډ پانى : ماموستا عومر توفيق

خه تاب .

● ژيانى پيغه مبهري مهن/ نوسيني: شيخ محمد پاره زانى.

● نه نته رنيت.